

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Sofia Wahlin

Vitesförbud vid
immaterialrättsintrång
- en studie av sanktionsformens effektivitet

Examensarbete
30 högskolepoäng

Handledare
Ulf Maunsbach

Ämnesområde
Civilprocessrätt och immaterialrätt

Höstterminen 2011

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRORD	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	8
1.1 Presentation av ämnet	8
1.2 Syfte och frågeställningar	9
1.3 Avgränsningar	10
1.4 Disposition	11
1.5 Metod och material	12
2 RÄTTSLIGA UTGÅNGSPUNKTER	15
2.1 Tillämplig svensk lag	15
2.2 Internationell rätt	15
2.3 Europeiska unionen	16
2.4 Processrättslig klassificering av förbudsdomar	19
2.5 Vitesförbudets relation till andra sanktioner	21
3 VITESFÖRBUDETS SYFTE OCH FUNKTION	23
3.1 Vitesförbudets införande i immaterialrättslig lagstiftning	23
3.2 Förändringar i regleringen av vitesförbudet	24
4 KRETSEN TALEBERÄTTIGADE OCH INTRÅNGSSITUATIONER	27
4.1 Kretsen taleberättigade	27
4.2 Intrångssituationer i vilka vitesförbud kan aktualiseras	28
5 UTFORMNING AV YRKANDE OCH VITESFÖRBUD	32

5.1	Förbudets kännetecken	32
5.2	Lagstiftarens krav på utformningen av yrkande och förbudsdom	34
5.3	Rättens handlingsutrymme	36
6	VITESFÖRBUDETS OLIKA ELEMENT	39
6.1	Rätt adressat	39
6.1.1	Utgångspunkter	39
6.1.2	Intrångsgörare	39
6.1.3	Fysisk och juridisk person	42
6.2	Förbudsåtgärder	45
6.3	Intrångsföremål	47
6.4	Omfattning i rum	48
6.4.1	Inom riket	48
6.4.2	Extraterritoriella förbud	50
6.5	Omfattning i tid	55
6.6	Vitesbelopp	57
7	SAMMANFATTANDE REFLEKTIONER	59
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	61
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	68

Summary

The number of cases of infringements of intellectual property rights has increased in recent years. An exclusive right, which cannot be protected, lacks value in many aspects. Access to efficient and effective sanctions is therefore essential for rightsholders. In 1994, a new sanction in the Swedish copyright-, design- and trademark act was adopted. The Swedish legislator intended to provide rightsholders with a procedural weapon that would support their primary interest, to rapidly put an end to the ongoing infringement. The sanction consists of an injunction prohibiting, on penalty of a fine, a party that commits, or contributes to, an act constituting an infringement from continuing that act.

This paper investigates whether injunctions, on penalty of a fine, which prohibits an infringer from continuing that act, is an effective instrument to deter infringement of intellectual property rights. Initially, some procedural classifications of claims for injunctions on penalty of a fine are drawn. The Swedish government's international and European commitments regarding sanctions for infringements are discussed. Furthermore, the Swedish legislator's intentions in introducing injunctions on penalty of a fine against infringement in intellectual property rights are analysed. The right to litigate in cases involving injunctions on penalty of a fine, as well as situations in which those injunctions can be issued are analysed. Finally, a closer look is taken at the constituent elements of a claim as well as a judgment regarding an injunction on a penalty of a fine. Those elements are: *I) the person designated by the injunction, II) the object of the infringement, III) the prohibited actions, IV) the amount of the fine, V) the scope in time and VI) the scope in room.*

The following are the conclusions reached in this paper. According to Swedish law, rightsholders neither need to prove subjective coverage of infringers nor bring evidence about damages caused by the infringement in cases of injunctions on penalty of a fine. This results in more efficient litigation, and an increase in the likelihood that rightsholders could obtain a prohibition. Amendments in the Swedish regulations regarding injunctions on penalty of a fine, necessitated by the legislature of the EU, have led to an increase in the number of occasions that an injunction on penalty of a fine can be issued. As a result of the harmonization within the EU, the possibility of issuing extraterritorial injunctions has expanded.

At the same time, the scope of the injunction on penalty of a fine is limited by the Swedish legislator's demands for clarity and precision, both regarding the claim of the plaintiff and the final judgment. In addition, the injunction must be proportional to the infringement. The demands can be justified under legal principles such as proportionality, the rule of law, and process-economic reasons. Furthermore, a prohibition that is too wide

consumes the possibility of bringing criminal procedure against the defendant in the future.

Equally crucial for the efficiency of the injunction on penalty of a fine is how the plaintiff draws up his action. Irrespective of how expansive the opportunities the legislature gives rightsholders to put an end to infringements are, the infringing activity cannot be stopped unless the plaintiff forms his claim in an efficient way. Hence, the way that the plaintiff delimits the above listed elements of the claim are essential. Through official examination and material procedural instructions, the court influences the scope of the injunction. The efficiency of the injunction is also affected by the type of activity that is considered to go into the injunction, in cases of imposition of a fine.

Sammanfattning

Antalet olovliga nyttjanden av ensamrätter har ökat under de senaste åren. En immateriell rättighet som inte kan skyddas mot intrång saknar i många avseenden värde. Tillgången av verkningfulla och effektiva sanktioner är därför en nödvändighet. År 1994 infördes en ny sanktionsform i varumärkes-, mönster- och upphovsrättslagen, nämligen vitesförbud. Sanktionsformen skulle förse rättighetsinnehavare med en möjlighet att effektivt sätta stopp för pågående intrång och förebygga att framtida intrång sker.

Syftet med förevarande juridiska analys är att granska om vitesförbud är en effektiv sanktionsform vid intrång i immateriella rättigheter. Inledningsvis görs vissa processrättsliga klassificeringar av mål om vitesförbud. Därefter behandlas svenska statens internationella och europeiska åtaganden avseende sanktioner vid intrång i ensamrätter. Lagstiftarens intentioner med vitesförbudet kartläggs. Härfter går närmare in på vem som har talerätt i mål om förbuds vite samt i vilka situationer förbud kan aktualiseras. Slutligen granskas de element som ett yrkande om vitesförbud utgörs av. Dessa element är följande: I) *vitesförbudets adressat*, II) *intrångsföremål*, III) *förbudsåtgärder*, IV) *vitesbelopp*, V) *omfattning i rum* och VI) *omfattning i tid*.

I uppsatsen dras följande slutsatser. Rättighetsinnehavare behöver vare sig visa subjektiv täckning hos intrångsgörare eller föra bevisning om intrångets skadeverkningar vid mål om vitesförbud. Detta medför att förbudsprocessen effektiviseras och rättighetsinnehavares möjlighet att erhålla förbud ökar. Rättsakter från EU har föranlett ändringar i regleringen om vitesförbud, vilka inneburit att situationerna när förbud kan utfärdas har utökats ytterligare. Möjligheterna att utverka extraterritoriella förbud har även ökat som en följd av harmoniseringen mellan medlemsstater.

Samtidigt sätter lagstiftaren upp krav på klarhet och precisering, avseende såväl parts yrkande som själva förbudets formulering. Vidare krävs att förbudet står i relation till det påstådda intrånget. Kraven tycks motiverade av proportionalitets-, rättssäkerhets-, och processekonomiska skäl. Ett allför vitt förbud kan även konsumera möjligheten att senare straffrättsligt åtala den svarande.

Kärandens utformning av förbudstalan är avgörande för vitesförbudets effektivitet. Oavsätt hur stora möjligheter som ges en rättighetsinnehavare att sätta stopp för intrångsgörande aktiviteter, kan inte olovliga nyttjanden på ett effektivt sätt förhindras, såvida inte sökanden utformar sitt förbudsyrkande på ett genomtänkt sätt. Hur ovan listade element i ett yrkande avgränsas är av stor betydelse för vitesförbudets effektivitet. Domstolen kan *ex officio* inom ramen för 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB avgränsa yrkandet ytterligare eller via processledning påverka den sökande

att förändra sin talan. Effektiviteten av förbud styrs även av vilka handlingar som anses rymmas inom förbudet vid mål om utdömande av vite.

Förord

Med examensarbetet sätter jag punkt för min studietid i Lund. Inspirationen till min uppsats växte fram under fördjupningskurserna. Därför vill jag rikta ett stort tack till min handledare Ulf Maunsbach, för föredömlig handledning och intresseväckande fördjupningskurser. Jag vill även tacka alla er som gett mig värdefulla synpunkter och uppslag under skrivandets gång.

Åren i, vad jag anser vara världens bästa studentstad, har gett mig många oförlömliga minnen och vänner för livet. Tack alla ni som varit med och förgyllt min studietid. Utan er hade vägen till en jur. kand. examen varken varit lika rolig eller intressant. För det är i diskussionen juridiken väcks till liv. Jag vill även tacka min familj och andra vänner för all uppmuntran och stöd.

Lund, oktober 2011

Sofia Wahlin

Förkortningar

BrB	Brottsbalk (1962:700)
Ds	Departementsserien
ECR	Reports of Cases before the Court of Justice and the Court of First Instance
EU	Europeiska unionen
EG	Europeiska gemenskapen
EP	European Patent
EPC	European Patent Convention
EU-domstolen	Europeiska unionens domstol
TEU	Fördraget om Europeiska unionen
TEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
EU-FGF	Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning
EU-VMF	Rådets förordning (EEG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken
FHL	Lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter
FL	Firmalag (1974:156)
jfr.	jämför
JFT	Tidskrift utgiven av Juridiska Föreningen i Finland
JuU	Justitieutskottet
KOM	Kommissionsdokument
Kungl. Maj:ts	Kungliga Majestätens
MFL	Marknadsföringslag (1995:450)
m.fl.	med flera
ML	Mönsterskyddslag (1970:485)
NIR	Nordiskt Immateriellt Rättsskydd
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning 1
NJA II	Nytt Juridiskt Arkiv, avdelning II
nr.	nummer
OHIM	Office for Harmonisation for the Internal Market (Trade Marks and Designs)
OJ	Official Journal of the European Communities
p.	punkten
PL	Patentlag (1967:837)
PK	Pariskonventionen för industriellt rättsskydd (1883)
prop.	proposition
ICJ	International Court of Justice
RB	Rättegångsbalk (1942:740)
RH	Rättsfall från hovrätterna
s.	sidan
SFS	Svensk Författningssamling
st.	stycket
SOU	Statens Offentliga Utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
TRIPs	Trade Related Aspects of Intellectual Property Law

VL	Lag (1985:206) om viten
VML	Varumärkeslag (2010:1877)
VCLT	Vienna Convention on the Law of Treaties
WCT	WIPO Copyright Treaty
WIPO	World Intellectual Property Organization
WPPT	WIPO Performances and Phonograms Treaty
WTO	World Trade Organization
URL	Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk

1 Inledning

1.1 Presentation av ämnet

När ett immaterialrättsligt intrång begås är rättighetsinnehavarens primära intresse ofta att hindra det pågående intrånget. Intrång kan orsaka förluster i form av förlorade marknadsandelar, försämrade goodwill och en minskad vilja att skapa nya innovationer och verk. Ett fungerande immateriellt skydd betraktas av många som en väsentlig byggsten i ett samhälle som främjar innovation och kreativitet. Behovet av verkningfulla och effektiva sanktioner mot intrång är därför stort. Rättigheternas skyddsomfång får samtidigt inte bli alltför omfattande. Konkurrenter måste kunna ges möjlighet att utveckla näraliggande produkter och varumärken.

Rätten till en immateriell ensamrätt skyddas genom sanktioner av civilrättslig och straffrättslig karaktär. Till följd av ett ökande antal olovliga kommersiella utnyttjanden av andras produkter och varumärken infördes år 1994 en ny sanktionsform, vitesförbud, i varumärkes-, mönster- och upphovsrättslagen.¹ Lagstiftaren avsåg att ge rättighetsinnehavaren ett processrättsligt vapen som svarade mot dennes primära intresse, att snabbt få slut på ett pågående intrång.² Vitesförbud hade tidigare enbart funnits som sanktion på patent- och firmarättens område.³

För att ett vitesförbud ska vara det effektiva skydd mot intrång som lagstiftaren avser ställs stora krav på regleringen av förbudet. Det krävs en noggrann avvägning av vem som får väcka talan om förbud, mot vem förbud kan riktas, vilka intrångsobjekt förbudet avser och vilka handlingar som ryms inom förbudet. I kärandens intresse ligger att sätta ett effektivt stopp för det pågående intrånget och att förhindra framtida intrång genom att erhålla ett så vitt förbud som möjligt. Svaranden vill istället åstadkomma ett så snävt förbud som möjligt. Alltför vida förbud kan omöjliggöra effektiv konkurrens medan snäva förbud öppnar upp för kringgåenden. För att ge läsaren en illustration av hur vitesförbud kan se ut följer här ett exempel:

”Med ändring av hovrättens dom i själva saken förbjuder HD J.W. vid vite av 200 000 kr att i näringsverksamhet till Sverige föra in mobiltelefonitillbehör med varukännetecknet ”NOKIA”, som inte har tillverkats av Nokia Corporation eller av annan med Nokia Corporations tillstånd.”

Slutligt förbud vid vite, varumärkesintrång
NJA 2007 s. 431

¹ Numera finns sanktionsformen vitesförbud i 35 b § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL, 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL och 8 kapitlet 3 § 1 st. VML.

² Prop. 1993/94:122, s. 42ff.

³ Tidigare 57 a § PL, numera 57 b § PL.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det primära syftet med förevarande juridiska analys är att kritiskt granska om vitesförbud är en effektiv sanktionsform vid intrång i immateriella rättigheter. Med begreppet ”effektiv” menas att vitesförbudet fyller den funktion lagstiftaren avser att sanktionsformen ska fylla. Bakgrunden till de förändringar av regleringen av vitesförbud som skett sedan sanktionens införande undersöks. De krav som ställs på den svenske lagstiftaren i internationell och europeisk rätt avseende sanktioner vid intrång i immateriella rättigheter diskuteras även.

Vidare syftar uppsatsen till att identifiera faktorer som kan begränsa sanktionsformens effektivitet samt att föra en analytisk diskussion om dessa. Detta resulterar i en analys av hur vitesförbud vid intrång i ensamrätter fungerar i svensk rätt, vilken jämförs med lagstiftarens intentioner med sanktionsformen.

Uppsatsen är skriven ur ett *domstolsperspektiv* i den mening att en objektiv vägning av parternas intressen av effektiva sanktioner görs. Uppsatsen är även *partsorienterad*, så till vida att betydelsen av hur sökanden utformar sin talan undersöks. Poängteras ska att uppsatsen inte är skriven utifrån en viss parts perspektiv. Såväl kärandens intresse av ett effektivt immaterialrättsligt skydd som svarandens intresse av att inte åläggas orimliga sanktioner beaktas. För att kunna göra anspråk på att dra slutsatser om sanktionsformens effektivitet har det varit nödvändigt att applicera båda perspektiven på frågeställningen. Sanktionsformens effektivitet är beroende av hur gällande rätt är utformad, domstolens hantering av förbudsmål samt hur parterna väljer att utforma sin talan.

Uppsatsämnet är av hög relevans, eftersom en rättighet som inte kan upprätthållas i många avseenden saknar värde. Det immateriella äganderättssystemet bygger på att effektiva sanktioner finns att tillgå. Genom att svara mot rättighetsinnehavarens primära intresse att sätta stopp för ett pågående intrång, är vitesförbud tänkt att utgöra en central sanktion.⁴

I uppsatsens syfte ryms huvudfrågeställningen, vilken är följande:

- Är vitesförbud en effektiv sanktionsform vid intrång i immateriella rättigheter?

Huvudfrågeställningen har brutits ned i fyra delfrågor:

- Vad är syftet med vitesförbud som sanktion vid intrång?
- Vem har talerätt i mål om vitesförbud?
- I vilka situationer kan ett vitesförbud utfärdas?
- Hur utformas ett yrkande om vitesförbud och en förbudsdom?

⁴ Prop. 1993/94:122, s. 45.

Avseende utformningen av kändens yrkande och rättsens domslut undersöks sex element som jag i arbetet funnit utgöra nödvändiga komponenter i ett vitesförbud.⁵ För att besvara den sista delfrågan undersöks dessa element, vilka är följande:

- I) Adressat – det subjekt förbudet riktas mot.
- II) Intrångsföremål – det som utgör ett eventuellt intrång.
- III) Förbudsåtgärder – de förbudsåtgärder känden önskar.
- IV) Vitesbelopp.
- V) Omfattning i rum.
- VI) Omfattning i tid.

1.3 Avgränsningar

Uppsatsens föresats är att analysera sanktionsformen vitesförbud vid intrång i immaterialrättigheter. Materiella bestämmelser avseende vad som utgör ett intrång i en rättighet berörs inte, eftersom det faller utanför uppsatsens ram. Av praktiska skäl har tyngdpunkten lagts vid mönster-, patent, upphovs- och varumärkesrätt. Jag har dock inte sett mig förhindrad att använda mig av praxis från samtliga immateriella rättigheter. Det ska uppmärksammas att regleringen av vitesförbudet i firmalagen skiljer sig något från övriga immaterialrätter. Av större vikt är att kretsen taleberättigade är avsevärt större jämfört med regleringen i mönster-, patent-, upphovs- och varumärkeslagen.⁶ Den praxis som hämtats från firmarättens område avser främst adressaten av vitesförbudet, där regleringen inte skiljer sig åt från ovanstående immateriella rättigheter.⁷

Fokus i uppsatsen ligger på slutliga förbud. Därför behandlas inte intermistiska förbud eller civilprocessuella säkerhetsåtgärder enligt 15 kapitlet RB. Begränsningen motiveras främst av att mitt avsikt med uppsatsen är att undersöka förbudet som sådant. Utrymme ges till att undersöka syftet med sanktionsformen, för att sedan jämföra det med hur vitesförbud fungerar i svensk rätt. Frågeställningen kräver att utredningen av såväl kändens yrkande som förbudsdomen ges stort utrymme. Att även behandla förutsättningarna för att meddela interimistiska förbud skulle vara alltför skrymmande. Slutsatserna i förvarande juridiska analys kan dock till viss del appliceras på interimistiska förbud.⁸

Avseende parternas agerande i processen behandlar jag enbart kändens yrkande om vitesförbud. Betydelsen av svarandens agerande i processen har uteslutits, främst av den anledning att det är mot den känd och domstolen

⁵ Se kapitel 5 och 6.

⁶ Talan om vitesförbud vid firmaintrång får föras av var och en som lider skada av kännetecknet och dess användning. Se vidare Adamsson m.fl. 2008, kommentar till 15 § 3 st. FL avseende tolkningen av rekvisitet ”lider skada”. För talerätt avseende intrång i mönster-, patent-, upphovs- och varumärkesrätt, se kapitel 4.1.

⁷ Här avses vitesförbud utdömda enligt 15 § 2 st. FL. Se kapitel 6.1.

⁸ Avseende interimistiska förbuds förhållande till slutliga förbud, se kapitel 1.5.

som lagstiftaren riktar krav på formuleringen av förbudet. Lagstiftaren fäster inte någon större vikt vid svarandens agerande.⁹ Svarandens yrkande och eventuella genstämning kan dock ha en stor betydelse för förbudets utformning. Det skulle vara en intressant vidareutveckling att behandla svarandens agerande, men av utrymmesmässiga skäl fästs inte någon nämnvärd vikt vid detta. Avseende rättsens agerande *ex officio* i processen, så är inte syftet med denna uppsats att förse läsaren med en heltäckande redogörelse för rättsens handlingsutrymme. Istället avser jag endast att behandla betydelsen av rättsens agerande *ex officio* för utformningen av vitesförbud.

Möjligheten att utdöma förbud enligt marknadsföringslagen för *vilseledande varukänneteckensanvändning* kommer inte behandlas i uppsatsen.¹⁰ Inte heller övriga möjligheter att utdöma vitesförbud mot viss marknadsföring enligt marknadsföringslagen eller övrig marknadsrättslig reglering behandlas.¹¹ Denna avgränsning motiveras av att marknadsföringslagen delvis har ett annat syfte än den immaterialrättsliga lagstiftningen och vitesförbud enligt denna ges under andra förhållanden.¹² Vitesförbud utfärdade med anledning av *klassikerskyddet* i upphovsrättslagen faller även utanför uppsatsens ram. Skyddet ger vissa myndigheter en möjlighet att yrka på att offentlig återgivning av ett verk ska åläggas med vitesförbud, i de fall återgivandet är kränkande för verket.¹³ Ytterligare en anledning till att klassikerskyddet inte inkluderas i uppsatsen, är att detta vitesförbud har ett annat syfte än de vitesförbud uppsatsen behandlar. Av utrymmesmässiga skäl belyses inte den EU-rättsliga regleringen av tullmyndigheters ingripande mot varor som misstänks göra intrång i immateriella rättigheter.¹⁴

1.4 Disposition

Förevarande uppsats består av *sju kapitel*. I *det andra kapitlet*, sätts det upp rättsliga utgångspunkter för analysen. Avsikten är att ge läsaren en översikt av regleringen i svensk rätt och redogöra för vissa processrättsliga kvalificeringar avseende vitesförbud vid intrång i ensamrätter. Här

⁹ Prop. 1985/86:86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122, s. 66f.

¹⁰ Förbud mot användningen av vilseledande varukännetecken reglerades tidigare enligt den nu upphävda varumärkeslagen (1960:644), i 35 och 36 §§. Marknadsföringslagen är tillämplig i de situationer ovanstående bestämmelser var tillämpliga på, se vidare prop. 2009/10:255, s. 287ff.

¹¹ 23 och 26 §§ MFL.

¹² Marknadsföringslagens syfte, se prop. 2007/08:115, s. 62. Exempelvis utfärdas förbud vid otillbörlig marknadsföring, inte vid intrång i en ensamrätt, 23 § MFL. Regler om vem som får väcka talan skiljer sig även åt, jfr. 47 § MFL med 35 b § 2 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 2 st. PL, 7 kapitlet 53 b § 2 st. URL och 8 kapitlet 3 § 2 st. VML.

¹³ 51 § URL.

¹⁴ Se rådets förordning (EG) nr. 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter.

behandlas även vad den svenske lagstiftaren är skyldig att iaktta till följd av åtaganden i europeisk och internationell rätt. *Det tredje kapitlet* ägnas åt att granska vitesförbudets funktion och syfte. I uppsatsens *fjärde kapitel* behandlas vem som får yrka på vitesförbud vid intrång i ensamrätter samt i vilka situationer ett förbud kan utverkas. I *det femte och sjätte kapitlet* granskas formuleringen av yrkandet om vitesförbud och förbudsdomen. I denna del undersöks först mot vem förbud kan riktas. Därefter analyseras de krav lagstiftaren har beträffande yrkandet och förbudets formulering. Rättens handlingsutrymme avseende förbudsdomens formulering diskuteras även. Slutligen undersöks vilka element ett yrkande om vitesförbud och en förbudsdom består av samt dessa elements betydelse för omfattningen av förbudet. Uppsatsens upplägg har krävt en löpande analys. Det finns även en pedagogisk ambition bakom valet av en löpande analys. Förhoppningen är att öka tydligheten för läsaren, genom att denne kan följa den juridiska analysen genom hela uppsatsen. I *det sjunde, avslutande kapitlet* sammanställs mina slutsatser.

1.5 Metod och material

Uppsatsen är en fördjupad juridisk analys av sanktionsformen vitesförbud vid intrång i immaterialrättigheter. För att undersöka utformningen av kärandens yrkande om vitesförbud och rättens förbudsdom har sex element identifierats, vilka är nödvändiga komponenter i både yrkandet och domen. Dessa anges i kapitel 1.2. Elementen utgör en analysmodell utifrån vilken vitesförbudets effektivitet och funktion diskuteras. Genom att bryta ned vitesförbudet i olika delar underlättas analysen om vitesförbudets effektivitet. De faktorer som påverkar effektiviteten av förbudet synliggörs i högre grad. Vid identifikationen av de sex elementen har ledning tagits från litteratur av Norrgård och Westberg.¹⁵ Den rättspraxis som använts i uppsatsen har även fungerat som underlag vid urvalet av de sex elementen.

Till stor del bygger uppsatsen på rättsdogmatisk metod, vilken tar sin utgångspunkt i de befintliga rättskällorna. Syftet är att fastställa vilka rättsregler som finns, *de lege lata*, eller bör skapas av lagstiftaren, *de lege ferenda*, samt precisera rättsreglernas innehåll.¹⁶ Förevarande juridiska analys sker med utgångspunkt i *rättskällorna*, vilka värderas enligt *rättskälleläran*. Rättskälleläran reglerar rättskällornas inbördes hierarki. Ordningen är något flytande, men brukar i huvudsak utgöras av följande i fallande ordning nämnda rättskällor: lag, prejudikat, förarbeten, doktrin, handelsbruk och sedvänja.¹⁷ Jag använder mig av de fyra förstnämnda.

När uppsatsen tangerar EU-rättens område har förordningar används som rättskällor. EU-förordningar har en allmän giltighet och är direkt tillämpliga

¹⁵ Norrgård, 2002 och Westberg, 2004. Dessa författare gör dock inte samma uppdelning som i förevarande uppsats.

¹⁶ Lehrberg, 2006, s. 167. Jfr. Peczenik m. fl., 1990, s. 131ff.

¹⁷ Lehrberg, 2006, s. 83ff. Observera att det finns fler storters rättskällor än de som är uppräknade här, Peczenik m. fl., 1990, s. 144ff.

i alla EU:s medlemsstater.¹⁸ I framställningen används även direktiv från EU, vilka är bindande för dess medlemsstater avseende det resultat som ska uppnås.¹⁹ Svenska bestämmelser som grundar sig på direktiv ska ges en *direktivkonform* tolkning, vilket innebär att nationell rätt ska tolkas i ljuset av innehållet och syftet med direktivet.²⁰ För att sätta in EU-rätten i ett sammanhang har även andra handlingar från EU:s organ nyttjats såsom kommissionens förslag till nya rättsakter. Vissa policydokument från kommissionen har använts, såsom grönböcker. Grönböcker kan betraktas som en sorts förarbeten till EU-rättslig lagstiftning. De är dock inte så utfyllande som svenska förarbeten.²¹ EU-rätten har företrädare framför nationell rätt, vilket innebär att EU-rätten hamnar över nationell rätt i rättskällehärskningen.²²

Immaterialrätten präglas av långtgående internationella harmoniseringsinitiativ, varför internationella överenskommelser använts i uppsatsen. Dessa är folkrättsligt erkända rättskällor, vilka binder staten Sverige i folkrättsligt hänseende.²³ Sverige följer en *dualistisk rättstradition*, vilket medför att de avtalade reglerna i överenskommelserna måste införlivas i svensk rätt för att bli tillämpliga.²⁴ Eftersom Sverige som stat är bunden av överenskommelserna, kan krav riktas mot den svenske lagstiftaren att svensk rätt ska korrespondera med Sveriges internationella åtaganden. Applicerat på rättskällehärskningen, medför den dualistiska rättstraditionen att internationella överenskommelser kan sägas ligga utanför den nationella normhierarkin tills de införlivas i nationell lag.

Jag har använt mig av domstolspraxis i två skilda syften. För det första har jag använt mig av prejudicerande rättsfall. Vanligtvis anses att de högsta domstolsinstansernas avgörande *bör* beaktas, medan avgöranden från domstolar såsom hovrätten *får* beaktas. Vidare är en dom med hög grad av generalitet av större *prejudiciell* tyngd.²⁵ Här har jag som ambition att uppsatsen ska rymma de rättsfall som är av större vikt för frågeställningen. För det andra har jag använt mig av underrättspraxis, vars funktion i uppsatsen främst avses vara att exemplifiera och förtydliga både hur vitesförbud kan användas samt den problematik som kan uppstå vid användningen av förbud. Denna grupp av rättsfall gör inga anspråk på att vara uttömmande. Urvalet av underrättspraxis har delvis skett efter kontakt med praktiker.

Det finns relativt mycket material att hämta i form av förarbeten avseende den funktion lagstiftaren anser att vitesförbudet ska fylla. Däremot saknas i stor utsträckning juridisk doktrin som behandlar slutliga vitesförbud vid intrång i ensamrätter. Tillgänglig litteratur på området fokuserar ofta på

¹⁸ Artikel 288(2) TEUF.

¹⁹ Artikel 288(3) TEUF.

²⁰ Lehrberg, 2006, s. 95. Jfr. artikel 4 EU-fördraget.

²¹ Bernitz och Kjellgren, 2010, s. 56.

²² Lehrberg, 2006, s. 95.

²³ Artikel 38(1) ICJ: s stadga och Linderfalk, 2006, s. 24f. Se även artikel 26 och 27 VCLT.

²⁴ Prop. 1990/91:131 s. 13f. För vidare läsning, se Vogel, 1992, s. 343ff.

²⁵ Peczenik m. fl., 1990, s. 140 och 155ff.

intermistiska vitesförbud eller civilprocessuella säkerhetsåtgärder. Viss litteratur handlar om förbud generellt medan annan behandlar rena processrättsliga element, såsom *domstolens officialprövning*. Det som är av relevans för uppsatsen har plockats ut från dessa verk.

Att litteratur och praxis som behandlar det provisoriska förbudets utformning kunnat användas beror på att det i allmänhet svarar mot det typiska innehållet i ett permanent förbud.²⁶ Av intresse för uppsatsens syfte är just innehållet i förbudet. Att sökanden i många fall väljer att yrka på ett provisoriskt förbud grundas i sökandens behov att så snabbt som möjligt komma i besittning av sin materiella rätt.²⁷ Orsaken till varför parterna tvistar är huvudsakligen detsamma, nämligen att svaranden ska förbjudas att vidta ett visst agerande. En skillnad är att ett slutligt förbud meddelas i en ordinarie process, medan ett interimistiskt förbud meddelas efter en summarisk prövning. Den ordinarie processen är betydligt långsammare, men risken för felaktiga avgöranden är mindre än jämfört med risken för felaktiga avgöranden vid interimistiskt förbud.²⁸ En annan viktig skillnad är den tidsmässiga begränsningen av ett interimistiskt förbud. Interimistiska förbud är endast giltiga för tiden tills att målet slutligt har avgjorts eller annat har beslutats, medan slutliga förbud stäcker sig över en betydligt längre tidsperiod.²⁹ Ofta upphör slutliga förbud först när ensamrätten som förbudet avser skydda upphör.³⁰

I vissa fall använder sig rätten av någon form av *officialprövning* vid prövning av förbudsyrkandet. Detta framkommer sällan uttryckligen av domen, vilket innebär en begränsning av min analys av rättens inflytande över förbudsdomen.

Slutligen ska vissa begreppsmässiga utgångspunkter klargöras. Genom att EU-fördraget antogs har EU ersatt och efterträtt EG.³¹ Av enkelhetsskäl anges beteckningen EU i uppsatsen även för tiden innan EU-fördragets antagande, trots att den korrekta termen är EG. Genom uppsatsen diskuteras rättighetsinnehavares agerande. I den mån diskussionen rör rättighetsinnehavarens talan i förbudsmål åsyftas alla taleberättigade. Av enkelhetsskäl anges endast termen rättighetsinnehavare. Med termen Bryssel- och Luganoreglerna åsyftas Bryssel 1 -förordningen, Brysselkonventionen och Luganokonventionen.

²⁶ Westberg, 2004, s. 58f.

²⁷ Westberg, 2004, s. 58f.

²⁸ Norrgård, 2002, s. 85f.

²⁹ 35 b § 2 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 2 st. PL, 7 kapitlet 53 b § 2 st. URL och 8 kapitlet 3 § 2 st. VML.

³⁰ Se kapitel 6.5.

³¹ Artikel 1(3) EUF.

2 Rättsliga utgångspunkter

2.1 Tillämplig svensk lag

I svensk rätt stadgas att domstolen vid vite får förbjuda den som vidtar eller medverkar till en åtgärd, som innebär intrång eller överträdelse i en immateriell rättighet, att fortsätta med åtgärden.³² Immaterialrättsliga vitesförbud regleras i respektive rättighets lagstiftning. Reglerna om vitesförbud i mönsterskydds-, patent-, upphovsrätts- och varumärkeslagen har i princip samma utformning. Därför är förutsättningarna för utdömande av vitesförbud för de olika immaterialrättigheterna likartade. Närmare bestämmelser om viten finns även i lagen om viten.

2.2 Internationell rätt

Det insågs tidigt att immateriella rättigheter rör sig över geografiska gränser. Samtidigt identifierades behovet av effektiva internationella instrument för att skydda immateriella äganderätter. Sverige har tillträtt ett antal internationella konventioner och överenskommelser avseende skyddet för immaterialrätter.³³ Här belyses endast de rättsakter som förbinder de anslutna staterna att vidta åtgärder som är aktuella för sanktionsformen förbud.

Pariskonventionen för industriellt rättsskydd³⁴ från år 1883 är ett av de tidigaste internationella samarbetena för immateriellt skydd. Via konventionen förbinds kontraktslutande stater att tillhandahålla lämpliga rättsmedel för verksamt undertryckande av handlingar, såsom olovligt anbringade av fabriks- eller handelsmärke eller firma på varor.³⁵ I konventionen sägs inget närmare om vilka dessa rättsmedel kan vara. Konventionen ålägger dock anslutande stater att beslagta vissa intrångsgörande varor, alternativt utfärda införsel förbud mot dessa.³⁶

Vid bildandet av WTO år 1994 antogs TRIPs,³⁷ en överenskommelse om handelsrelaterade aspekter av immateriella rättigheter. Såväl EU som Sverige har tillträtt avtalet.³⁸ Via TRIPs-avtalet har medlemsstaterna förbundit sig att tillhandahålla regler som gör det möjligt att vidta effektiva

³² 35 b § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL, 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL och 8 kapitlet 3 § 1 st. VML.

³³ Levin, 2011, s. 41ff. Se även prop. 2008/09:67, s. 84ff.

³⁴ Pariskonventionen den 20 mars 1883 för industriellt rättsskydd.

³⁵ Artikel 10 ter(1) och artikel 9(1) PK.

³⁶ Artikel 9(1) och 9(5) PK. Notera även att förbud mot illojal konkurrens kan utfärdas, artikel 10 bis (1-3) PK.

³⁷ Avtal om handelsrelaterade aspekter av immaterialrättigheter.

³⁸ TRIPs-avtalet binder alla medlemmar i WTO, TRIPs trädde i kraft den 1 januari 1996 för alla utvecklade länder, WTO:s webbsida, ”TRIPs: FAQs”, besökt 2011.

åtgärder mot intrång i immateriella rättigheter. Häri inbegrips ändamålsenliga förfaranden för att förebygga intrång samt sanktionsmöjligheter som avskräcker från vidare intrång.³⁹ Förfarandena vid intrång ska vara rättvisa och skäliga, inte onödigt komplicerade eller kostsamma eller medföra tidsfrister eller omotiverade dröjsmål.⁴⁰ Medlemsstaterna ska tillhandahålla rättighetsinnehavare civilrättsliga förfaranden för att säkerställa skyddet av rättigheterna.⁴¹ Förbud är ett av de rättsmedel som medlemsstaterna ska erbjuda, i avseende att de rättsliga myndigheterna ska vara behöriga att omedelbart efter tulldeklarering av varor förbjuda part att göra intrång. I dessa fall krävs dock att personen som begått intrång haft skälig anledning att ha vetskap om att handel med objektet medför intrång i en immaterialrättighet.⁴²

År 1996 antogs WIPO-fördraget om upphovsrätt och WIPO-fördraget om framföranden och fonogram, som båda trädde i kraft år 2002.⁴³ Fördragen ställer krav på medlemsstaterna att tillhandahålla effektiva åtgärder mot intrång av rättigheter som skyddas i fördragen och sanktioner som avskräcker från framtida intrång.⁴⁴ Exakt hur sanktionerna ska utformas framgår inte.⁴⁵

2.3 Europeiska unionen

Europeiska unionens lagstiftare har varit aktiva avseende att harmonisera det immateriella skyddet inom gemenskapen.⁴⁶ Initiativ har tagits, både för att medlemsstaternas nationella lagstiftning ska närma sig varandra och för att etablera nya gemenskapsrätter.⁴⁷ Redan år 1995 förtydligade kommissionen att gemenskapen gått in i en fas där tyngdpunkten ligger på effektivt fungerande, gemensamma regler. Det betonades att gemensamt fastställda sanktioner förblir undantag och att nationella sanktionssystem i enlighet med subsidiaritetsprincipen är huvudregel. Sanktionerna ska vara av effektiv, proportionell och avskräckande karaktär.⁴⁸ I enlighet med detta

³⁹ Artikel 41(1) TRIPs.

⁴⁰ Artikel 41(2) TRIPs.

⁴¹ Artikel 42 TRIPs.

⁴² Artikel 44(1) TRIPs. Observera undantaget i artikel 44(2) TRIPs.

⁴³ WCT trädde i kraft 6 mars 2002. WPPT trädde i kraft 20 maj 2002. Sverige tillträdde WCT och WPPT 14 mars 2010, WTO:s webbsida ”contracting parties”, besökt 2011.

⁴⁴ Artikel 14 WCT och artikel 23 WPPT.

⁴⁵ Notera dock artiklarna 11-12 WCT och 18-19 WPPT gällande tekniska skyddsåtgärder.

⁴⁶ Se även kapitel 3(2). Artikel 114 TEUF (före detta artikel 95 FEG) utgör rättslig grund för harmoniseringen av immaterialrätten på den inte marknaden, KOM(2003)46 slutlig, s. 16ff. Notera att artikel 36 TEUF anger att medlemsstaterna är oförhindrade att skydda industriell och kommersiell äganderätt, vilket innebär patenträtt, varumärkesrätt med mera, Levin, 2011, s. 53. Se även artikel 345 TEUF, där det stagades att fördraget inte ska ingripa på medlemsstaternas egendomsordning.

⁴⁷ Vrins och Schneider, 2006, s. 20. För mer information om harmoniseringen av immateriell äganderätt i EU, se EU webbsida, besökt 2011 och prop. 2008/09:67, s. 78ff.

⁴⁸ KOM(95)162 slutlig, s. 1ff. Vissa standardformuleringar föreslås i bilaga till KOM(95)162 slutlig, s. 9. Se exempelvis följande formulering: ”De sanktioner som fastställs skall vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.”

meddelande har rådet antagit en resolution⁴⁹ med standardformuleringar om sanktioner.⁵⁰ Sådana formuleringar har införts i direktiv och förordningar, i synnerhet på immaterialrättens område.⁵¹ Enligt grönbok ”Att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden”⁵² från år 1998 är effektiva sanktioner ett av fyra områden som övervägs att utvecklas för att förbättra just bekämpningen av varumärkesförfalskning och pirattillverkning.⁵³ Av grönboken framgår att förelägganden genom vilka intrångsgöraren förbjuds begå nya immaterialrättsliga intrång är det instrument som oftast använts i medlemsstaterna. Överträdelse av ett föreläggande medför vanligtvis böter.⁵⁴ Notera att Sverige i stället valt att sanktionera överträdelser med vitesförbud. Det finns flera skillnader mellan de båda tvångsmedlen. Av större betydelse är att hotet om böter är generellt, medan hotet om viten verkar individuellt, riktat mot en viss utpekad person.⁵⁵ Grönboken från 1998 gav upphov till en ambitiös handlingsplan mot varumärkesförfalskning och pirattillverkning. Ett förslag till ett direktiv om åtgärder och förfaranden för skydd av immaterialrättigheter lades fram 2003.⁵⁶ Förslaget mötte en del kritik och den version som senare utfärdades är en kompromiss som av vissa anses urvattnad. Det direktiv som slutligen antogs var *direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter*⁵⁷, härfter kallat *sanktionsdirektivet*. Direktivet syftar till att upprätta ett starkare sanktionssystem än det TRIPs-avtalet innehåller.⁵⁸ Målet är att med hjälp av ett effektivt och heltäckande skydd på den inre marknaden underlätta för innovation och nyskapande verksamhet i hela EU. Via effektiva, proportionella och avskräckande påföljder ska den inre marknads goda funktion och EU-rättens verkningkraft på det immaterialrättsliga området tryggas.⁵⁹ Det är dock inte klart om något sådant syfte uppnåtts inom EU.⁶⁰

Det ovan nämnda sanktionsdirektivet är en övergripande rättsakt, specifikt riktad mot säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter. Här åläggs medlemsstaterna att tillhandahålla nödvändiga åtgärder, förfaranden och sanktioner. Sanktionsdirektivet anger principer av processuell betydelse; nämligen att sanktionerna ska vara rättvisa och skäliga, inte onödigt komplicerade eller kostsamma samt inte medföra oskäliga tidsfrister eller omotiverade dröjsmål. Vidare anges principer som gäller själva sanktionerna; att de ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.⁶¹ I sanktionsdirektivet ställs även tydliga krav på att medlemsstaterna i sin

⁴⁹ Rådets resolution av den 29 juni 1995.

⁵⁰ KOM(98)569 slutlig, s. 18f.

⁵¹ Artikel 8 i direktiv 2001/29/EG är ett exempel på en sådan standardformulering.

⁵² KOM(98)569 slutlig.

⁵³ KOM(98)569 slutlig, s. 2.

⁵⁴ KOM(98)569 slutlig, s. 20.

⁵⁵ JuU 1986/87:4, s. 1f.

⁵⁶ KOM(2003)46 slutlig.

⁵⁷ Europaparlamentet och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

⁵⁸ Norrgård, 2004, s. 443.

⁵⁹ KOM (2003)46 slutlig, s. 15ff.

⁶⁰ Norrgård, 2004, s. 443.

⁶¹ Artikel 3(1) och 3(2) direktiv 2004/48/EG, Norrgård, 2004, s. 445f. Jfr. artikel 41 TRIPs.

nationella rätt tillhandahåller förbud som sanktion vid intrång. Artikel 11 ålägger medlemsstaterna att se till att de behöriga myndigheterna efter att intrång i en immateriell rättighet fastställts ska få utfärda ett föreläggande mot intrångsgöraren med förbud att fortsätta intrånget. För att förbudet ska efterlevas får det, om nationell rätt förskriver det, förenas med vite. Förbud kan även riktas mot mellanhänder.^{62, 63} Även detta direktiv har medfört förändringar i svensk rätt, vilka tas upp i respektive kapitel nedan.

Dessutom har vissa sektorspecifika rättsakter antagits, vilka innehåller särskilda bestämmelser om skydd för immateriella rättigheter. I *direktiv 2001/29/EG om harmoniseringen av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället*⁶⁴, härfter *Infosoc-direktivet*, åläggs medlemsstaterna att tillhandahålla lämpliga sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder mot intrång.⁶⁵ En rättighetsinnehavare ska ha möjlighet att begära föreläggande om dennes intresse berörs av en intrångshandling.⁶⁶ Det ställs krav på att effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner finns att tillgå.⁶⁷ Direktivet har medfört förändringar i svensk rätt, vilka tas upp i respektive kapitel nedan. I vissa tidigare direktiv finns även bestämmelser med syfte att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter. Exempelvis ställs det krav på ändamålsenliga sanktioner mot intrång i *direktiv 96/9/EG om rättsligt skydd för databaser*^{68, 69}. I *direktiv 2009/24/EG om rättsligt skydd för datorprogram*⁷⁰ ska medlemsstaterna besluta om lämpliga åtgärder mot personer som gör vissa i direktivet angivna handlingar såsom handlingar vilka innebär att en intrångsgörande kopia av datorprogrammet omsätts.⁷¹

Dessutom finns två förordningar avseende gemenskapsrätter, en avseende gemenskapsvarumärken och en avseende gemenskapsformgivningar. Intrång i gemenskapsvarumärken regleras enligt *förordning 207/2009 om gemenskapsvarumärken*.⁷² Här har lagstiftaren valt att använda sig av sanktionsformen förbud. Utgångspunkten är fortfarande att nationell lagstiftning tillämpas vid intrång, med vissa tillägg, vilka föreskrivs i förordningen.⁷³ I förordningen anges att en domstol för gemenskapsvarumärken som finner att svaranden gjort intrång eller riskerar

⁶² Jfr. artikel 8(3) direktiv 2001/29/EG.

⁶³ Artikel 11 direktiv 2004/48EG. För vidare läsning av innebörden av artikel 11, se Norrgård, 2004 s. 446ff.

⁶⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

⁶⁵ Artikel 8(1) direktiv 2001/29/EG.

⁶⁶ Artikel 8(2) direktiv 2001/29/EG.

⁶⁷ Artikel 8(1) direktiv 2001/29/EG.

⁶⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9 EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser.

⁶⁹ Artikel 12 direktiv 96/9/EG.

⁷⁰ Europaparlamentet och rådets direktiv 2009/24/EG av den 23 april 2009 om rättsligt skydd för datorprogram.

⁷¹ Artikel 7(1) direktiv 2009/24/EG.

⁷² Rådets förordning (EG) nr 207/2009 av den 26 februari 2009 om gemenskapsvarumärken.

⁷³ Artikel 14(1) EU-VMF.

att göra intrång i ett gemenskapsvarumärke ska förbjuda svaranden att fortsätta intrånget eller de handlingar som skulle kunna innebära intrång, såvida inte särskilda skäl föreligger.⁷⁴ Domstolen ska även vidta åtgärder som syftar till att säkerställa förbudets efterlevnad.

Även gemenskapsformgivningars skydd ska upprätthållas genom förbud. Enligt *förordning nr 6/2002 om gemenskapsformgivning*⁷⁵ ska en domstol för gemenskapformgivning, efter att svaranden konstaterats göra intrång eller skapa fara för intrång i en gemenskapsformgivning, bland annat besluta om förbud för svaranden att fortsätta beteendet. Detta gäller förutsatt att särskilda skäl inte föreligger.⁷⁶ Domstolen ska även vidta åtgärder som syftar till att säkerställa förbudets efterlevnad.⁷⁷ Den europeiska lagstiftaren har alltså även här valt att använda sig av förbud som sanktionsform vid upprättandet av gemenskapsrätter.

2.4 Processrättslig klassificering av förbudsdomar

Det har diskuterats om en förbudsdom ska behandlas som en *fullgörelsedom*, en *fastställersedom* eller en *dom sui generis*.⁷⁸ Enligt motiven till rättegångsbalken går fullgörelsetalan ut på att ålägga svaranden en prestation medan en fastställsetalan syftar till att fastställa existensen eller icke-existensen av ett rättsförhållande.⁷⁹ Ytterligare en skillnad mellan taleformerna är att en fullgörelsedom är exigibel, något som en fastställsedom inte är.⁸⁰

Ekelöf menar att skillnaden mellan taleformerna hänför sig till kärandens begäran till rätten att meddela ett visst domslut.⁸¹ Olivecrona anser att en fullgörelsedom utmärks av att en sådan bifallande dom är ett handlingsimperativ, riktat mot den svarande.⁸² Såväl Olivecrona, Larsson och Fitger anser att förbudsdomar faller under definitionen av fullgörelsedomar. Olivecrona motiverar sin ståndpunkt med att följderna av förbudsdomar är att svaranden förpliktigas förhålla sig på visst sätt.⁸³ Av motiven till rättegångsbalken framgår att lagstiftaren är av samma uppfattning.⁸⁴ En förbudsdom är enligt detta synsätt en negativ

⁷⁴ Artikel 102(1) EU-VMF.

⁷⁵ Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning.

⁷⁶ Artikel 89(1a) EU-FGF.

⁷⁷ Artikel 89(2) EU-FGF.

⁷⁸ Se exempelvis Kallenberg, 1939, s. 922 och Olivecrona, 1966, s. 170f.

⁷⁹ 13 kapitlet 1 och 2 §§ RB samt prop. 1942:5, s. 158.

⁸⁰ 1 kapitlet 1 § 1 stycket UB, Ekelöf, 1996, s. 105 och Fitger, 2011, kommentar till RB, 13 kapitlet, Om föremål för talan och talans väckande, Inledning.

⁸¹ Ekelöf, 1996, s. 105.

⁸² Olivecrona, 1966, s. 170f.

⁸³ Olivecrona, 1966, s. 170f, Fitger, 2011, kommentar till 13 kapitlet RB, Inledning och Larsson, 1972, s. 466.

⁸⁴ NJA II 1943 s. 158.

fullgörelsedom, som innebär att svaranden förpliktigas att avstå från något.⁸⁵

Ett generellt problem med att hänföra förbudsdomar till fullgörelsedomar är att nästan alla personer kan anses ha ett anspråk mot andra att inte bli störda vid utövandet av sina rättigheter. Kretsen taleberättigade blir därmed orimligt stor. Vid fall om intrång i immateriella rättigheter krävs att en person har en viss rättslig ställning för att denne ska vara taleberättigad.⁸⁶ Eftersom kretsen taleberättigade är förhållandevis väl definierad blir denna krets inte problematisk.⁸⁷

Vidare kan en fastställelse inte kombineras med ett vitesföreläggande.⁸⁸ Förbudsdomar vid intrång i ensamrätter vitessanktioneras, vilket enligt min mening talar för att de ska ses som fullgörelsedomar.⁸⁹ Fastställsetalan kan däremot vara en alternativ väg att gå för en rättighetsinnehavare som vill skydda sin rättighet. Exempelvis kan rättighetsinnehavaren vilja fastställa att denne är innehavare av en viss oregistrerad rättighet. Det kan även tänkas att rättighetsinnehavare vill fastställa skyddsomfånget för sin ensamrätt eller att ett visst agerande gjort intrång i dennes ensamrätt.⁹⁰

Det har diskuterats om immaterialrättsliga vitesförbud ska behandlas som *dispositiva* eller *indispositiva mål*. I NJA 2000 s. 435 1 (mål om företagshemlighet) och II (mål om upphovsrättsintrång) kom Högsta domstolen fram till att ett yrkande om interimistiskt vitesförbud utgör ett indispositivt mål. Högsta domstolen grundar besluten på att yrkandena baseras på fakultativa rättsregler,⁹¹ att domstolen ansvarar för att yrkandena är tillräckligt bestämda och att yrkandena rör ett offentlighetsrättsligt vite. Samma förhållanden gäller för yrkande om slutliga vitesförbud.⁹² Därför anser jag att även mål om slutliga vitesförbud på immaterialrättens område kan betraktas som indispositiva. Denna uppfattning bekräftas av Bernitz med flera.⁹³

Att målen är indispositiva medför bland annat att parterna inte kan träffa en förlikning under rättegång och att parternas förmåga att styra processen begränsas jämfört med dispositiva mål. Om käranden återkallar sin talan

⁸⁵ Fitger, 2011, kommentar till 13 kapitlet RB, Inledning. Immaterialrättsliga förbudsdomar torde därför kunna hänföras till 13 kapitlet 1 § 5 p. RB eftersom det i de immaterialrättsliga lagarna är stadgat att förbudstalan kan väckas. Se Fitger, 2011, kommentar till 13 kapitlet RB, 1 §.

⁸⁶ Se kapitel 4.1.

⁸⁷ Fitger, 2011, kommentar till 13 kapitlet RB, Inledning.

⁸⁸ Lindblom, 2001, s. 219.

⁸⁹ Ekelöf menar dock att vissa förbudsdomar är att se som fastställelse, nämligen i de fall när svarande endast avser påbörja ett intrång. I de fall intrång redan påbörjats vid talans väckande, är det i stället fråga om en fullgörelsedom, Ekelöf, 1996, s. 120. Ekelöfs resonemang rör intrång i firma.

⁹⁰ Jfr. RH 2001:7. Fastställelse att visst agerande utgjorde intrång i kärandes varumärkesrätt.

⁹¹ 11 § FHL, dåvarande 7 kapitlet 53 a § URL, numera 7 kapitlet 53 b § URL.

⁹² Se fortsatt utredning.

⁹³ Ulf Bernitz m.fl., 2009, s. 389.

efter att svaranden gått i svaromål, har svaranden inte rätt att få målet prövat. Om mål om vitesförbud istället hade behandlats som dispositiva mål hade svaranden haft en rätt till prövning.⁹⁴ En annan konsekvens av att mål om intrång betraktas som ett indispositivt mål, är att rätten i enlighet med 17 kapitlet 3 § 2 p RB e contrario i viss utsträckning kan grunda domen på rättsfakta som inte åberopats av parterna.⁹⁵ Att notera är att 17 kapitlet 3 § 1p RB är tillämplig även på indispositiva mål, det vill säga att dom inte må ges över annat eller mera än part i behörig ordning yrkat.⁹⁶

2.5 Vitesförbudets relation till andra sanktioner

Vid intrång i en ensamrätt kan rättighetsinnehavaren välja mellan en rad åtgärder för att försvara sin rättighet. Såväl civilrättsliga som straffrättsliga sanktioner finns att tillgå. Vidare kan rättighetsinnehavaren använda sig av skyddsåtgärder och säkerhetsåtgärder.⁹⁷ Vitesförbud går att kombinera med säkerhetsåtgärder, skyddsåtgärder, skadestånd och i viss mån med straff.

När straff är utdömt kan vite enligt allmänna principer endast föreläggas med stöd av ett särskilt stadgande. Samma gärning får inte heller föranleda både straff och vite, eftersom ingen får drabbas av dubbla sanktioner för samma gärning.⁹⁸ I den immaterialrättsliga lagstiftningen anges därför att den som överträtt ett vitesförbud inte får hållas straffrättsligt ansvarig för en gärning som omfattats av förbudet.⁹⁹ Ett intrång i en immateriell ensamrätt kan dock bestå av flera skilda gärningar. Exempelvis kan ett och samma upphovsrättsintrång bestå i såväl intrång i rätten att göra verk tillgängliga för allmänheten som intrång i rätten att framställa exemplar. Utifall att ett vitesförbud enbart omfattar exemplarframställning av verket bör det inte föreligga något hinder mot att denne senare hålls ansvarig för den del av intrånget som avser tillgängliggörande för allmänheten.¹⁰⁰ Vid valet av civilrättsliga eller straffrättsliga sanktioner kan särskilt poängteras skillnaden i kraven på subjektiv täckning för intrångsgärningen.¹⁰¹ Straff kan heller inte, till skillnad mot vitesförbud, riktas direkt mot en juridisk person.¹⁰²

⁹⁴ 17 kapitlet 3 § 2 p. RB, 13 kapitlet 5 § RB och Ekelöf och Edelstam, 2002, s. 59ff.

⁹⁵ Ekelöf och Edelstam, 2002 s. 61.

⁹⁶ Westberg, 1988, s. 82.

⁹⁷ Säkerhetsåtgärder; exempelvis intrångsundersökning, skyddsåtgärder; exempelvis interimistiska förbud, beslag och förverkande av intrångsföremålet.

⁹⁸ Prop. 1993/94:122 s. 48 och prop. 1985/86 s. 28. Jfr. även Europakonventionens förbud mot dubbla förfaranden, artikel 4 punkt 1 i det sjunde tilläggsprotokollet till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

⁹⁹ 35 § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 § 1 st. PL, 7 kapitlet 53 § 4 st. URL och 8 kapitlet 3 § 1 st. VML.

¹⁰⁰ Prop. 1993/94:122, s. 48.

¹⁰¹ För att straff ska utömas krävs att intrånget sker uppsåtligt eller med grov oaktsamhet, se 35 § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 § 1 st. PL, 7 kapitlet 53 § 1 st. URL och 8 kapitlet 1 § 1 st. VML.

VML.

¹⁰² 2 § 1 st. Lag om viten och Bernitz m. fl., 2009, s. 387.

Det är vanligt förekommande att rättighetsinnehavaren i ett första steg yrkar att rätten ska utfärda intermistiskt vitesförbud. Om svaranden valt att grunda sin talan på de immaterialrättsliga lagarna förutsätter det att stämning väckts i huvudsaken.¹⁰³ Grundas talan istället på rättegångsbalkens regler om civilprocessuella säkerhetsåtgärder är det tillräckligt att den sökande inom en månad från beslutet väcker talan i sak. Underlåter sökanden att väcka talan i sak, ska det intermistiska vitesförbudet omedelbart återgå.¹⁰⁴

En talan om vitesförbud kan kombineras med talan om skadestånd eller föras separat. I mål om skadestånd bör sökande dock framställa yrkandet innan målets tagits upp till huvudförhandling för att inte riskera att yrkandet avvisas såsom en otillåten taleändring enligt 13 kapitlet 3 § RB.¹⁰⁵ I båda fallen handläggs målen enligt rättegångsbalkens regler om talan i tvistemål. Talan om vitesförbud kan även föras inom ramen för ett straffrättsligt förfarande. I dessa fall gäller bestämmelserna i 22 kapitlet RB om enskilt anspråk.¹⁰⁶

¹⁰³ 35 b § 2 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 2 st. PL, 7 kapitlet 53 b § 2 st. URL och 8 kapitlet 3 § 2 st. VML.

¹⁰⁴ 15 kapitlet 3 och 15 kapitlet 7 RB.

¹⁰⁵ Prop. 1993/94:122, s. 66ff, 73 och 78.

¹⁰⁶ Lagrådsremiss sanktionsdirektivet, s. 68f.

3 Vitesförbudets syfte och funktion

3.1 Vitesförbudets införande i immaterialrättslig lagstiftning

Användningen av vitesförbud som sanktion mot intrång i ensamrätter introducerades tidigt i svensk rätt. Redan i 1887 års lag om handelsregister, firma och prokura fanns förbud att tillgå vid intrång i firma. I 1942 års patentutredning föreslogs att motsvarande sanktion skulle införas i patentlagen, men någon sådan regel tillkom inte förrän långt senare.¹⁰⁷ I den gamla varumärkeslagen fanns redan vid lagens tillkomst år 1960 möjlighet att vid vite förbjuda användning av vilseledande varukännetecken^{108 109}.

I Sverige fanns under lång tid ett motstånd mot införandet av en förbudssanktion i den immaterialrättsliga lagstiftningen. Lagstiftaren menade att svensk rätt som regel inte medger förbud förenade med vite, när det förfarande förbudet riktar sig emot är straffbelagt. Resonemanget grundas i rättsprincipen att förbud inte får meddelas mot ett förfarande som är straffsanktionerat utan särskilt lagstöd.¹¹⁰ Den nuvarande lagstiftningen är dock utformad så att ”dubbelbestraffning” undviks.¹¹¹

I proposition 1985/86:86 ”*Om ändring i patentlagen (1967:837) m.m.*” ansåg lagstiftaren att de då tillgängliga medlen för att förhindra patentintrång inte var tillräckliga. Problematiken var extra påtaglig när intrångsgöraren var ekonomiskt överlägsen rättighetsinnehavaren. Att införa ett förbud för intrångsgöraren vid vite att fortsätta intrånget skulle ge rättighetsinnehavaren ett medel för att mer effektivt få olovliga utnyttjanden att upphöra.¹¹² Genom att sänka kraven på vad som krävs för att utdöma vitesförbud jämfört med tidigare sanktioner ville lagstiftaren skapa ett mer effektivt skydd mot intrång. Därför behöver patenthavaren varken styrka uppsåt eller oaktsamhet hos intrångsgöraren, något som krävs vid påförande av straff- och skadeståndsansvar. Inte heller behöver patenthavaren föra bevisning om intrångets skadeverkningar. Istället kan fokus i

¹⁰⁷ Nordell, 1992, s. 264f.

¹⁰⁸ Dessa regler har dock ett annat primärt syfte än övriga förbudssanktioner inom immaterialrätten, nämligen konsumentskydd. Regler rörande vitesförbud vid intrång fanns inte vid lagens tillkomst, se Nordell, 1992, s. 265.

¹⁰⁹ 35 § Varumärkeslag (1960:644). Numera regleras denna fråga enbart av marknadsrättsliga regler, prop. 2009/10:225, s. 287ff.

¹¹⁰ Bernitz m.fl., 2009, s. 388 och prop. 1974:4 s. 111. Jfr. Europakonventionens förbud mot dubbla förfaranden, artikel 4 punkt 1 i det sjunde tilläggsprotokollet till konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

¹¹¹ Se kapitel 2.5.

¹¹² Prop. 1985/86:86, s. 27f.

rättegångsprocessen ligga på frågan om det föreligger ett intrång i objektiv mening.¹¹³

Via proposition 1993/94:122 ”Skärpta åtgärder mot immaterialrättsliga intrång” infördes vitesförbud som sanktionsmöjlighet även vid intrång i varumärkes-, mönster- och växtförädlarrättslagarna, liksom i upphovsrättslagen och kretsmönsterlagen.¹¹⁴ Samma argument som framfördes i förarbetena till patentlagen återfinns även här.¹¹⁵ Lagstiftarens huvudtanke med införandet av sanktionsformen var att öka möjligheterna att på ett effektivt sätt få ett olovligt utnyttjande att upphöra. Detta därför att det i intrångssituationer är rättighetsinnehavarens primära intresse att få ett snabbt slut på ett pågående intrång.¹¹⁶

3.2 Förändringar i regleringen av vitesförbudet

Såväl antalet möjliga adressater mot vilka ett vitesförbud kan riktas som situationerna när ett vitesförbud kan aktualiseras har utökats sedan införandet av sanktionsformen i svensk rätt. Numera är det möjligt att utdöma vitesförbud för medverkan, försök och förberedelse till intrång eller överträdelse.¹¹⁷ De ökade tillämpningsmöjligheterna av sanktionsformen har införts främst som konsekvens av implementeringen av en rad EU-direktiv.

I *Infosoc-direktivet* ställs krav på medlemsstaterna att se till att rättighetsinnehavare har möjlighet att begära förelägganden mot *mellanhänder* vars tjänster utnyttjas av en tredje part för att begå intrång i upphovsrättigheter eller närstående rättigheter.¹¹⁸ Anledningen till varför ett *medverkansansvar* infördes är enligt skäl 59 i ingressen till direktivet att de tjänsterna mellanhänder erbjuder i ökande grad utnyttjas av en tredje part för att göra intrång. I synnerhet sker detta i den digitala miljön. Mellanhänderna har i många fall störst möjlighet att sätta stopp för dessa intrång.¹¹⁹ I proposition 2004/05:110, ”Upphovsrätten i informationssamhället - genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m.” fann lagstiftaren att möjligheter att utdöma vitesförbud mot medverkare vid upphovsrättsintrång redan sedan tidigare fanns i svensk rätt. Lagstiftaren menade att en mellanhand som objektivt sätt kan hållas ansvarig för att ha medverkat till ett intrång redan enligt de allmänna bestämmelserna om straffrättsligt

¹¹³ Prop. 1985/86:86, s. 27f.

¹¹⁴ Vitesförbud har tidigare enbart funnits på patent- och firmarättens område. Se tidigare 57 a § PL, numera 57 b § PL och 15 § FL.

¹¹⁵ Prop. 1993/94:122, s. 44ff.

¹¹⁶ Prop. 1993/94:122, s. 45.

¹¹⁷ Medverkan; 8 kapitlet 3 § 1 st. VML, 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL, 35 b § 1 st. ML och 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL, försök och förberedelse; 8 kapitlet 3 § 3 st. VML, 7 kapitlet 53 b § 3 st. URL, 35 b § 3 st. ML och 9 kapitlet 57 b § 3 st. PL.

¹¹⁸ Artikel 8(3) direktiv 2001/29/EG.

¹¹⁹ Ingress 59 direktiv 2001/29/EG.

medverkansansvar kan bli föremål för olika skyddsåtgärder inklusive vitesförbud.¹²⁰ För att tydliggöra rättslaget infördes en uttrycklig reglering i upphovsrättslagen, vilken möjliggör att vitesförbud riktas mot medverkare.¹²¹ I *sanktionsdirektivet* ställs ytterligare krav på medlemsländerna att införa möjligheten att begära förelägganden mot mellanhänder även på det industriella rättsskyddets område.¹²² Likaså bedöms svensk rätt redan uppfylla direktivets krav på medverkansansvar genom det straffrättsliga medverkansansvaret.¹²³ För tydlighetens skull infördes uttryckliga regler om att vitesförbud ska kunna meddelas mot medverkare i övriga immaterialrättsliga lagar, på motsvarande sätt som i upphovsrättslagen.¹²⁴

I flera förarbeten diskuteras om medverkansansvaret ska utökas till att även inbegripa vitesförbud mot mellanhänder som inte kan anses medverka till ett intrång i objektiv bemärkelse, men vars tjänster används i samband med ett intrång. Främst avses att möjliggöra förelägganden direkt riktade mot internetleverantörer när intrång begås i deras nät.¹²⁵ I Ds 2007:29, "*Musik och film på Internet - hot eller möjlighet?*" lämnades förslag på att internetleverantörer, som vid systematiska intrång i upphovsrättigheter och närstående rättigheter, i vissa situationer skulle ha både en rätt och skyldighet att stänga av abonnenter från Internetuppkoppling utan att saken först prövats av domstol. Domstolen skulle kunna förelägga Internetleverantören att vid vite vidta de åtgärder som skäligen kan begäras för att denne ska uppfylla sina skyldigheter.¹²⁶ Förslaget har fått allvarlig kritik under remissbehandlingen. Avstängning från Internetabonnemang ses som en ingripande åtgärd vilket kan leda till allvarliga konsekvenser i vårt samhälle. Regeringen har därför valt att inte gå vidare med frågan.

Vid implementeringen av *sanktionsdirektivet* infördes även en möjlighet att utfärda vitesförbud vid *försök och förberedelse* till intrång i såväl mönster, patent-, upphovs- och varumärkesrättigheter. Anledningen till varför situationerna när vitesförbud kan utdömas utökades är bland annat lagtekniska. Artikel 9(1)(a) i direktivet anger att ett interimistiskt vitesförbud ska kunna meddelas bland annat för att hindra ett omedelbart förestående immaterialrättsintrång. Vad som avses med "omedelbart förestående immaterialrättsintrång" utvecklas inte närmare.¹²⁷ I flera förarbeten argumenteras för att artikeln kan tolkas som att den förutsätter att nationella regler möjliggör att intermistiska vitesförbud kan utfärdas även

¹²⁰ 23 kapitlet 4 § BrB.

¹²¹ Dåvarande 7 kapitlet 53 a § URL, numera 7 kapitlet 53 b § URL. Se prop. 2004/05:110 s. 338ff. Samma bedömning görs i prop. 2008/09:67, s. 394f.

¹²² Ingress 23 och artikel 11 direktiv 2004/48/EG samt prop. 2008/09:67, s. 193 ff.

¹²³ 23 kapitlet 4 § BrB.

¹²⁴ Prop. 2008/09:67, s. 194f., 8 kapitlet 3 § 1 st. VML, 7 kap 53 b § 1 st. URL, 35 b § 1 st. ML och 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL.

¹²⁵ Prop. 2004/05:110, s. 342, Ds 2007:29, s. 350ff, Ds 2007:19, s. 223f. och prop. 2008/09:67, s. 195.

¹²⁶ Ds 2007:29, s. 350ff.

¹²⁷ Prop. 2008/09:67, s.188.

innan ett fullbordat intrång ägt rum.¹²⁸ Både i promemorian och i propositionen föreslås att intermistiska vitesförbud ska kunna meddelas även vid försök och förberedelse till intrång. Eftersom ett interimistiskt vitesförbud syftar till att säkerställa framtida verkställighet av en dom kan det inte införas möjligheter att interimistiskt förordna något som inte senare kan meddelas slutligt. Därför bör det även införas en möjlighet att meddela slutliga vitesförbud i situationer när ett intrång inte fullbordats. Detta är dock inget som följer direkt av sanktionsdirektivet. I direktivet krävs endast att slutliga förbud finns att tillgripa i situationer när det fastställts att ett intrång begåtts^{129 130}.

Lagstiftaren framhåller även att en möjlighet att utdöma vitesförbud vid försök och förberedelse till intrång skulle vara ett värdefullt verktyg i kampen mot piratkopiering och varumärkesförfalskning. Detta i synnerhet i situationer när ett intrång skulle skapa irreparabel skada hos rättighetsinnehavaren. Lagstiftningen skulle även bli mer enhetlig, eftersom försök och förberedelse till intrång sedan tidigare kan föranleda såväl straff samt andra typer av skydds- och säkerhetsåtgärder.¹³¹

Den senaste utvidgningen av antalet möjliga adressater som förbud kan riktas mot beror främst på implementeringen av EU-rätten i svensk rätt. Förändringen tycks inte ha sin grund i att den svenske lagstiftaren velat förstärka rättighetsinnehavarens skydd eller öka effektiviteten hos sanktionsformen. I svenska förarbeten finns ingen nämnvärd diskussion avseende dessa förändringar. Det diskuteras varken vad utökningen av tillämpligheten av förbudet kan medföra i form av ett mer effektivt sätt att sätta stopp för pågående intrång eller vad som kan göras för att förhindra framtida intrång. Lagstiftaren ser dock utvidgningen som ett värdefullt verktyg för att upprätthålla skyddet för immaterialrättigheter och för att få en mer enhetlig lagstiftningen. Enligt min mening ökar troligtvis effektiviteten med sanktionen genom att intrång kan förhindras redan på försöks- och förberedelsestadiet. Någon skada hinner ofta inte uppstå för rättighetsinnehavaren. Att lagstiftningen förtydligats så att det uttryckligen framgår att vitesförbud kan riktas mot medverkare i de immaterialrättsliga lagarna torde även det öka effektiviteten genom att fler aktörer kan förhindras att begå intrång.

¹²⁸ Ds 2007:19, s. 224ff. och prop. 2008/09:67, s. 200.

¹²⁹ Artikel 11 direktiv 2004/48/EG.

¹³⁰ Ds 2007:19, s. 225f. och prop. 2008/09:67, s. 189f.

¹³¹ Ds 2007:19, s. 225f. och prop. 2008/09:67, s. 189f.

4 Kretsen taleberättigade och intrångssituationer

4.1 Kretsen taleberättigade

Förbudsålägganden avseende intrång i upphovsrätt och mönsterrätt prövas först efter yrkande av upphovsmannen, mönsterhavaren eller dennes rättighetsinnehavare.¹³² Med rättighetsinnehavare åsyftas främst den som genom arv, testamente eller överlåtelse övertagit rättigheten till ett verk.¹³³ Motsvarande bestämmelser på varumärkesrättens och patenträttens område anger att talerätten tillfaller den som innehar varumärket eller patentet.¹³⁴ För samtliga immaterialrättigheter gäller att även den som på grund av licens har rätt att utnyttja rättigheten har talerätt.¹³⁵ Enligt proposition 2008/09:67 ”Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG” kan även andra aktörer ha vissa möjligheter att ingripa mot intrång. Lagstiftaren hänvisar till skäl 18 i ingressen till sanktionsdirektivet, där det sägs att:

”... andra personer som har ett direkt intresse och partsbehörighet, vilket kan inbegripa branschsammanlutningar som förvaltar rättigheter eller tillvaratar gemensamma och enskilda intressen inom sitt ansvarsområde, bör ha rätt att begära tillämpning av åtgärderna, förfarandena och sanktionerna i den mån detta tillåts i och överensstämmer med tillämplig lag.”

Enligt lagstiftaren skulle denna kategori framför allt bestå av panthavare och upphovsmäns efterlevande släktingar.¹³⁶ Tidigare i svensk rätt har det anförts att de som har ett intresse i saken, såsom försäljare av det skyddade föremålet, inte är taleberättigade.¹³⁷ Även här har alltså situationerna när vitesförbudet aktualiseras utökats till följd av införlivandet av EU-rätten i svensk rätt, genom att kretsen taleberättigade har vidgats. Enligt min mening riskerar utvidgningen av kretsen taleberättigade att ge upphov till tolkningssvårigheter. Det kan diskuteras vem som ska anses falla inom kretsen av personer som har ett ”direkt intresse”, förutom panthavare och upphovsmäns efterlevande släktingar.

Talan om utdömning av vite förs av den som ansökt om förbudet.¹³⁸ Har rättigheten överlåtits eller licenserats ut på annan får även den nya rättighetsinnehavaren eller licenshavaren föra talan om utdömning av vite,

¹³² 7 kapitlet 53 b § URL och 35 b § ML.

¹³³ Olsson, 2011, kommentar till 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL.

¹³⁴ 37 b § VML och 9 kapitlet 57 b § PL.

¹³⁵ 8 kapitlet 3 § 1 st. VML, 7 kap 53 b § 1 st. URL, 35 b § 1 st. ML och 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL.

¹³⁶ Prop. 2008/09:67, s. 99. Se även Lagrådsremiss sanktionsdirektivet, s. 92.

¹³⁷ Prop. 1985/86:86, s. 40f, här särskilt gällande patent.

¹³⁸ 7 kapitlet 53 § 7 st. URL, 8 kapitlet 3 § 7 st. VML, 35 b § 7 st. ML och 9 kapitlet 57 b § 7 st. PL.

något som följer av allmänna processrättsliga regler.¹³⁹ I samband med talan om utdömning av vite får också talan om nytt vitesförbud föras.¹⁴⁰

4.2 Intrångssituationer i vilka vitesförbud kan aktualiseras

För att förbud ska utfärdas krävs att det föreligger intrång i objektiv mening. Den kärende behöver inte styrka vare sig uppsåt eller oaktsamhet hos intrångsgöraren. Inte heller behöver kärenden föra bevisning om eventuella skadeverkningar som uppstått eller kan komma att uppstå till följd av intrånget eller överträdelsen.¹⁴¹ För att vitesförbud ska kunna utföras krävs inte ett fullbordat intrång, det är tillräckligt att förberedelse eller försök föreligger.¹⁴² Vitesförbud kan även utfärdas vid medverkan till intrång.¹⁴³

Det eventuella intrånget eller överträdelsen som förbudsyrkandet gäller måste inte vara pågående. Intrånget kan till och med ha upphört vid processens påbörjande.¹⁴⁴ I praxis har frågan uppkommit om rätten alltid måste utdöma ett förbud vid vite efter yrkande av kärenden, även om risken för fortsatt intrång är mycket begränsad.

I NJA 2007 s. 431, avseende varumärkesintrång, begärde Högsta domstolen ett förhandsavgörande från EU-domstolen om den del i målet som berörde gemenskapsvarumärket. EU-domstolen angav att den omständighet att risken för ett fortsatt intrång eller fortsatta handlingar som skulle kunna innebära intrång inte är påtaglig eller på annat sätt endast är begränsad, inte innebär att en domstol kan avstå från att utfärda ett särskilt förbud. I de fall när det är omöjligt för svaranden att fortsätta intrånget eller de handlingar som skulle kunna innebära ett intrång kan en nationell domstol dock underlåta att utfärda ett förbud.¹⁴⁵

Vidare är den nationella domstolen skyldig att vidta åtgärder som syftar till att säkerställa att förbudet efterlevs. Detta föreskrivs även om det i den nationella lagstiftningen stadgas ett generellt förbud mot intrång i gemenskapsvarumärken, liksom en möjlighet att utdöma straffsanktion.¹⁴⁶ En sådan åtgärd skulle kunna vara vite.¹⁴⁷

Högsta domstolen drog därför slutsatsen att varken EU-VMF eller VML innebär att ett förbud vid vite förutsätter ett pågående intrång. En mycket begränsad risk för framtida intrång är inte tillräcklig för att underlåta att utfärda ett förbud. Högsta domstolen anförde att det saknades anledning att göra en annan bedömning gällande kärendens svenska varumärke.

¹³⁹ 13 kapitlet 7 § RB, prop. 1985/86:86, s. 43 och prop. 1993/94:122, s. 69.

¹⁴⁰ 35 b § 7 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 7 st. PL, 7 kapitlet 53 § 7 st. URL och 8 kapitlet 3 § 7 st. VML.

¹⁴¹ Olsson, 2011, kommentar till 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL.

¹⁴² 35 b § 3 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 3 st. PL, 7 kapitlet 53 § 3 st. URL och 8 kapitlet 3 § 3 st. VML.

¹⁴³ 35 b § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL, 7 kapitlet 53 § 1 st. URL och 8 kapitlet 3 § 1 st. VML.

¹⁴⁴ Olsson, 2011, kommentar till 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL.

¹⁴⁵ Mål C-316/05, Nokia Corp mot Wardell p. 35-36. Jfr. artikel 98 VMF och 37 b § VML.

¹⁴⁶ Mål C-316/05, Nokia Corp mot Wardell p. 53.

¹⁴⁷ Mål C-316/05, Nokia Corp mot Wardell p. 3.

Enligt min mening kan Högsta domstolens slutsats att det saknas anledning att göra en annan bedömning avseende kärandens svenska varumärke diskuteras. 8 kapitlet 3 § 1 st. VML har en fakultativ utformning, vilket innebär att rätten *får* utfärda vitesförbud i de situationer som regleras i paragrafen. Ovanstående avgörande innebär att rätten *ska* utfärda vitesförbud, förutom i de fall när det är omöjligt för den svarande att fortsätta intrånget eller de handlingar som skulle kunna innebära ett intrång.

Trots att motsvarande bestämmelser i upphovsrätts-, mönsterskydds- och patentlagen även är fakultativa, anser jag att det är troligt att rättsfallet kan appliceras på övriga immaterialrättigheter.¹⁴⁸ Denna åsikt finner stöd i lagrådsremissen ”*Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område - genomförande av direktiv 2004/48/EG*”. Här framförs i en diskussion om samtliga immaterialrättigheter i anslutning till rättsfallet att det inte krävs att ett intrång är pågående för att ett vitesförbud ska aktualiseras.¹⁴⁹ Även här har en utökning av tillämpligheten av vitesförbudet skett, som grundas i rättsakter från EU. Förbud *ska* numera utdömas, såvida det inte är omöjligt för svaranden att fortsätta sitt intrångsgörande handlande. Att något bedöms som ”omöjligt” torde vara tämligen sällsynt. Det är inte tillräckligt att risken för intrång är begränsad. Mot denna bakgrund är det intressant att Högsta domstolen anser att det inte finns anledning att göra en annan bedömning avseende det svenska varumärket. De svenska bestämmelserna är ju av fakultativ karaktär.

Även *medverkan* till åtgärder som innebär intrång eller överträdelser kan utlösa vitesförbud.¹⁵⁰ Med *medverkan* avses den som främjat gärningen med råd eller dåd enligt 23 kapitlet 4 § BrB.¹⁵¹ För att förbud ska kunna aktualiseras krävs att medverkaren i objektivet hänseende har medverkat till intrånget eller överträdelserna. Ett exempel som kan nämnas är när en intrångsgörare har slutit avtal med en mellanhand om rätt att använda dennes serverutrymme och mellanhanden sedan fått indikationer på att serverutrymmet används för att begå upphovsrättsintrång.¹⁵² Bestämmelsen avser främst att ge rättighetsinnehavare möjlighet att vända sig mot Internetleverantören (mellanhanden) när intrångsmaterial lagts ut på internet.¹⁵³

¹⁴⁸ 9 kapitlet 57 b § PL, 35 b § ML och 7 kapitlet 53 b § URL.

¹⁴⁹ Lagrådsremiss sanktionsdirektivet, s. 177.

¹⁵⁰ 35 b § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL, 8 kapitlet 3 § 1 st. VML och 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL.

¹⁵¹ Prop. 2004/05:110, s. 339 och Olsson, 2011, kommentar till 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL.

¹⁵² Prop. 2004/05:110, s. 422f.

¹⁵³ Ingress 59 direktiv 2001/29/EG och prop. 2004/05:110, s. 338. Gällande medverkansansvar vid intrång i svensk rätt, se prop. 2004/05:110, s. 336ff.

I rättspraxis finns fler exempel på vad som kan utgöra sådan medverkan till intrång att vitesförbud kan aktualiseras. Svea hovrätt har meddelat interimistiska vitesförbud gällande medverkan till upphovsrättsintrång i mål nr Ö 7131-09, Ö 8773-09 och Ö 10146-09. Två utav de svarande förbjöds att medverka till intrång genom att delta i driften av fildelningstjänsten The Pirate Bay. De övriga svarande förbjöds att medverka till intrång genom att tillhandahålla uppkoppling till Internet till vissa fildelningstjänster.¹⁵⁴

Gärningar som utgör *försök och förberedelse* till intrång eller överträdelser i ensamrätter kan aktualisera vitesförbud.¹⁵⁵ Enlig Olsson gäller samma förutsättningar vid försök som vid fullbordat brott. Den sökande har att visa att intrång föreligger i objektiv mening, men någon bevisning om svarandens uppsåt eller oaktsamhet behöver inte föras. Gällande interimistiska vitesförbud med anledning av förberedelse till intrång eller överträdelser menar Olsson däremot att subjektiv täckning krävs hos intrångsgöraren. Han hänvisar till 23 kapitlet 2 § BrB, som stadgar att det vid förberedelsebrott krävs att handlingen företagits med uppsåt att utföra eller främja ett brott. Olsson menar att dessa rekvisit måste vara uppfyllda för att ett interimistiskt vitesförbud ska kunna utfärdas.¹⁵⁶ Syftet med interimistiska beslut är att snabbt sätta stopp på ett intrång i väntan på en slutlig dom. Beviskraven avseende det subjektiva agerandet torde därför ställas lägre än vid en slutlig dom, eftersom syftet med interimistiska förbud är att de kan utdömas inom en kort tidsperiod. Olssons resonemang torde därför innebära att det ställs samma beviskrav på slutliga förbud, det vill säga att det krävs subjektiv täckning vid utfärdandet av slutligt förbud på grund av förberedelse till intrång eller överträdelser.

Jag ställer mig dock tveksam till att det förhåller sig på detta sätt. Ett av huvudsyftena till varför vitesförbud infördes som sanktion var att käranden inte skulle behöva visa på vare sig uppsåt eller vårdslöshet hos intrångsgöraren, utan att fokus i processen skulle ligga på om intrång förelåg i objektiv mening.¹⁵⁷ Dessutom stadgar 1 kapitlet 2 § BrB att brottsbeskrivningarna i balken ska förstås så att ett uppsåtsrekvisit är underförstått, om inte annat stadgas.¹⁵⁸ Detta medför inte att subjektiv täckning krävs vid exempelvis utfärdande av vitesförbud till följd av medverkan till intrång. Tvärtom kan i förarbetena läsas att det är tillräckligt med att någon objektivt medverkar till ett intrång.¹⁵⁹ I förarbetena finns inte heller något som tyder på att subjektiv täckning krävs för just förberedelse till intrång eller överträdelser.¹⁶⁰ Om lagstiftaren avsåg att ålägga den sökande att bevisa intrång även i subjektiv bemärkelse vid just förberedelse

¹⁵⁴ Svea hovrätts mål nr Ö 7131-09 och Ö 8773-09, beslut den 5 maj 2010 och Svea hovrätts mål nr Ö 10146-09, beslut den 4 maj 2010.

¹⁵⁵ 35 b § 3 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 3 st. PL, 8 kapitlet 3 § 3 st. VML och 7 kapitlet 53 b § 3 st. URL.

¹⁵⁶ Olsson, 2011, kommentar till 7 kapitlet 53 b § 3 st. URL.

¹⁵⁷ Prop. 1985/86:86, s. 27f och prop. 1993/94:122, s. 44ff.

¹⁵⁸ Berggren m. fl, 2011, 1 kapitlet 2 § 1 stycket BrB.

¹⁵⁹ Prop. 2004/05:110, s. 422f.

¹⁶⁰ Prop. 2008/09:67, s. 188ff. Notera dock Ds 2007:19 s. 230 vilket skulle kunna tolkas till förmån för Olssons uppfattning.

till skillnad från övriga intrång, skulle det vara rimligt att detta klargjordes tydligare.

I lag om viten framgår att vite inte får föreläggas om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet.¹⁶¹ Vidare framgår att om ändamålet med vitet har förlorat sin betydelse ska inte vitet dömas ut. Finns det särskilda skäl kan vitet jämkas.¹⁶²

¹⁶¹ 2 § 2 st. Lag om viten.

¹⁶² 9 § 1 st. Lag om viten.

5 Utformning av yrkande och vitesförbud

5.1 Förbudets kännetecken

Förbud är, till skillnad från straff och skadestånd, en framåtblickande sanktion.¹⁶³ Ett förbud är ett passivitetsdekret, vilket innebär att svaranden förbjuds att vidta en viss handling.¹⁶⁴ Generellt gäller för såväl förbudsyrkande som förbudsdom att dessa ofta ges en positiv utformning, genom att den förbjudna handlingen anges och beskrivs. Sökanden av immaterialrättsliga vitesförbud vill inrymma någon eller båda av följande förbudsdekret i sitt yrkande om vitesförbud:

- 1) Att svaranden förbjuds påbörja viss positiv handling.
- 2) Att svaranden förbjuds fortsätta viss positiv handling.¹⁶⁵

I vissa förbud inkluderas att svaranden måste handla i positiv mening, som att ta ned uppsatta skyltar eller klistra över förbjudna tecken på produkter vilka gör intrång i sökandens känneteckensrätt.¹⁶⁶ Oftast anger förbudet endast vad svaranden inte får göra, det vill säga förpliktigar svaranden att inte agera på visst sätt. Även om förbud inte explicit ålägger svaranden att vidta vissa åtgärder, kan konsekvenserna av förbudet i vissa fall bli att svaranden måste vidta ett visst positivt agerande för att inte bryta mot förbudet. Exempelvis medför ofta förbud mot en viss känneteckensanvändning att svaranden måste avlägsna kännetecknet från sina produkter.¹⁶⁷ Det kan dock ifrågasättas hur långt svarandens plikt att agera stäcker sig.

RH 2006:42 är ett exempel på när ett positivt agerande krävts av svaranden för att förbudet ska efterlevas, trots att förbudet i sig inte explicit pekar ut vissa positiva handlingar. Ett bilbolag förbjöds vid vite till dess att målet slutligt avgjorts att "... använda varu- och näringskännetecknet "BMW" i sin marknadsföring, vid sin försäljning eller på annat sätt i samband med användande av sina produkter och tjänster utöver vad som är tillåtet enligt tvingande lag." På en skyltpelare, ägd av en idrottsförening, visades reklam för bolaget med BMW:s varu- och näringskännetecknet. Sponsoravtalet som reklamen visades enligt hade upphört ca 2 år tidigare. Hovrätten konstaterade att bilbolaget objektivet brutit mot vitesföreläggandet.

¹⁶³ Norrgård, 2002, s. 59.

¹⁶⁴ Westberg, 2004, s. 59.

¹⁶⁵ Jfr. Westbergs, 2004, s. 59.

¹⁶⁶ Westberg, 2004, s. 59. Ett exempel är tingsrättens beslut om interimistiskt vite i iLINK, vilket föranledde Sony Sverige att klistra över det förbjudna tecknet på förpackningar, Stockholms tingsrätts dom mål nr. T 17340-00, den 25 april 2003.

¹⁶⁷ Jfr. Westberg, 2004, s. 66f.

Därefter prövade rätten om det fanns någon giltig ursäkt för bilbolaget att bryta mot vitesförbudet. Rätten menade att det i rättspraxis ställs höga aktivitetskrav på den som ska efterkomma ett vitesföreläggande. Aktivitetskraven omfattar rimligen undersökningar om överträdelser av förbudet sker och långtgående försök att stoppa dessa. Bilbolaget hade inte varit aktivt i dessa hänseenden. På grund av att överträdelsens karaktär samt att viss del av det ursprungliga beslutet upphävts jämkades vitet till en tredjedel.

Här ställs det tämligen höga aktivitetskrav på en intrångsgörare att efterleva förbudet. Den svarande måste aktivt undersöka om överträdelse sker, även av andra aktörer. Idrottsföreningens intrångsgörande marknadsföring skedde under en tidsperiod när det inte förelåg något avtalsförhållande mellan föreningen och bilbolaget. Trots detta hölls bilbolaget ansvarigt för marknadsföringen. Ett alternativ är att käranden kombinerar förbudsyrkandet med ett annat yrkande, exempelvis förstörelse av den intrångsgörande produkten.¹⁶⁸

För att kunna förhindra intrång måste förbudets omfattning och påföljderna vid överträdelse av förbudet vara tillräckliga.¹⁶⁹ Rättighetsinnehavaren och den påstådda intrångsgöraren har motstående intressen i processen. Rättighetsinnehavaren vill utverka ett så brett och långt förbud som möjligt medan den påstådda intrångsgöraren istället vill minimera förbudets räckvidd. För att en rimlig balans ska uppnås bör båda parternas intressen vägas mot varandra vid utformningen av förbudet. Norrgård menar att de två påföljdsprinciperna, effektivitetsprincipen och skyddsprincipen, ska vägas mot varandra. Detta innebär att rätten till ett förbud ska vägas mot svarandens rätt att skyddas mot alltför ingripande åtgärder.¹⁷⁰

Ett förbud avser styra den intrångsgörande partens beteende, men säger ingenting om vad rättighetsinnehavaren får eller inte får göra. Därför ska ett förbud inte uppfattas som domstolens tillåtelse för käranden att handla på ett visst sätt.¹⁷¹ Överfört på slutliga förbud torde detta exempelvis innebära att bara för att svaranden förbjuds sälja viss produkt, innebär inte detta ett klartecken från rättsens sida för sökanden att sälja produkten. Det kan dock tänkas att den sökande använder institutet vitesförbud just för att klargöra att dennes produkt erhåller immaterialrättsligt skydd samtidigt som sökanden lägger ett krokben för en konkurrent mot vilken förbudet riktas. Detta eftersom utdömmande av vitesförbud ofta innebär en materiell prövning om ett visst objekt innehar immaterialrättsligt skydd.¹⁷²

¹⁶⁸ Se NJA 2008 s. 1082.

¹⁶⁹ Norrgård, 2002, s. 68.

¹⁷⁰ Norrgård, 2002, s. 55f.

¹⁷¹ Jfr. Westberg, här om interimistiska förbud, 2004, s. 61.

¹⁷² Se exempelvis Svea hovrätts mål, T 9946-02, dom den 20 oktober 2004 och NJA 1998 s. 838.

5.2 Lagstiftarens krav på utformningen av yrkande och förbudsdom

Ett yrkande om vitesförbud måste självfallet uppfylla de generella krav på stämningsansökan som ställs 42 kapitlet 2 § RB, där det i andra punkten stadgas att stämningsansökan ska innehålla ett bestämt yrkande. Detta innebär att käranden i yrkandet i detalj bör redovisa det domslut som denne vill att rätten ska meddela.¹⁷³ Däremot står det part fritt att välja de ord eller uttryck som denne anser sig ha bäst chanser att vinna framgång med.¹⁷⁴

Frågan är vilka krav lagstiftaren ställer gällande yrkanden om immaterialrättsliga vitesförbud och hur rätten påverkar utformningen av förbudet. I proposition 1993/94:122 ”Skärpta åtgärder mot immaterialrättsliga intrång” och proposition 1985/86:86 ”om ändring i patentlagen (1967:837) m.m.” ställs tydliga krav på vitesförbudets utformning. Enligt dessa förarbeten måste yrkanden om vitesförbud innehålla följande:

- I) Vad som utgör ett eventuellt intrång, det vill säga *intrångsföremålet*.
- II) Vilka *förbudsåtgärder* käranden önskar, vilket ofta innebär ett förbud av ett visst handlande.¹⁷⁵

Vidare ska förbudsyrkandet stå i relation till det påstådda intrånget samt vara klart och preciserat. Det ska vara så tydligt utformat att svaranden vet vad denne får och inte får göra vid ett eventuellt bifall. I förarbetena anges att kraven på precisering inte tillåter att yrkandet omfattar ”liknande” eller ”motsvarade” utföranden eller förfaranden.¹⁷⁶ Detta har senare bekräftats i rättspraxis.¹⁷⁷

I lagmotiven anges att vid ett eventuellt bifall måste rätten utforma förbudet så att det tillgodoser kraven på entydighet och konkretisering. Ett förbud bör inte omfatta mer än vad som är motiverat i det enskilda fallet. Därför kan domstolen begränsa förbudet i förhållande till vad som yrkas.¹⁷⁸ Som exempel föreslås i förarbetena att rätten kan förbjuda svaranden att marknadsföra, sälja eller på annat sätt avhända sig en vara under ett visst kännetecken.¹⁷⁹ I praxis märks tydligt att domstolarna tar lagmotiven i beaktande vid utformningen av förbuden.¹⁸⁰

¹⁷³ Fitger, 2011, 42 kapitel 2 § 1 st. RB.

¹⁷⁴ Westberg, 1988, s. 100.

¹⁷⁵ Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122, s. 67.

¹⁷⁶ Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122, s. 67.

¹⁷⁷ Stockholms tingsrätt mål nr. T 18320-01, beslut 10 oktober 2002.

¹⁷⁸ Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122, s. 67. Jfr. prop. 1974:4, s. 220, gällande utformning av förbud enligt 15 § FL.

¹⁷⁹ Prop. 1993/94:122, s. 67.

¹⁸⁰ Se exempelvis NJA 2007 s. 431 och NJA 2000 s. 435 I och II.

Genom att ställa krav på såväl yrkandet som förbudsdomen låter lagstiftaren både sökanden och domstolen bära ansvaret för utformningen av det slutliga förbudet. Kraven kan i viss mening härledas tillbaka till kravet på ett bestämt yrkande i 42 kapitlet 2 § RB. Att intrångsföremålet och förbudsåtgärderna ska framgå av yrkandet och att kraven på klarhet och precision avser både yrkandet och domen tycks rimma väl med denna bestämmelse. Det skulle inte vara rättssäkert om svaranden inte visste vilket handlande som sanktionerades av förbudet. Även processekonomiska skäl motiverar ett klart och preciserat förbud. Brister i dessa avseenden skulle annars kunna leda till ytterligare processer avseende själva tolkningen av förbudet. Det skulle bli än mer kostsamt för rättighetsinnehavare att upprätthålla skyddet för sina immateriella rättigheter. Innovation och utveckling, vilket är det som det immateriella äganderättssystemet avser stimulera, skulle hämmas om rättighetsinnehavare får lägga allt för mycket resurser på att kartlägga gränserna för sina och sina konkurrenters ensamrätter.

Det kan tänkas att sökanden av processtaktiska skäl försöker få utfärdat ett vagt förbud med allmänt hållna uttryck, i förhoppning om att skyddsomfånget på detta sätt ska öka. Ett vagt förbud kan medföra att svaranden passiviserar sig själv i större grad än förbudet kräver. Ett vagt förbud torde även kunna orsaka det motsatta beteendet hos den som får ett förbud riktat mot sig. Den svarande kan lockas att testa gränserna för förbudet, genom att agera på gränsen mellan ett tillåtet och otillåtet handlande, eller rent av försöka kringgå förbudet. Förbudets vaghet kan medföra att sökanden undgår ansvar.¹⁸¹ Resonemanget ger vid handen att vaga förbud kan orsaka att rättighetsinnehavaren kommer i åtnjutande av ett större skyddsomfång än denne är berättigad till, eller att en intrångsgörarens möjligheter till kringgående av förbud ökar. Lagstiftarens krav på ett klart och preciserat förbudsyrkande samt en entydig och konkret dom tycks alltså utgöra en nödvändighet för att förbud vid vite ska vara en effektiv sanktion.

Att förbudet ska stå i relation till intrånget och inte gå längre än vad som är motiverat i det enskilda fallet kan härledas tillbaka till proportionalitetsprincipen. Det vore även olyckligt om förbuden gavs en så långtgående räckvidd att de var omöjliga att följa.

Redan år 1973, i anledning av en ny firmalag, angav lagstiftaren att förbudet mot användning inte bör gå längre än vad som krävs för att tillgodose skyddsintresset. Lagstiftaren förtydligade att detta innebär att domstolen ska överväga om de negativa effekterna av känneteckensanvändningen genom ett partiellt förbud i tillräcklig grad kan begränsas.¹⁸² Här ses alltså stora likheter med hur lagstiftaren senare behandlar vitesförbudets utformning på patent, upphovs-, mönster- och varumärkesrättens område. Vidare uttryckte lagstiftaren att rätten alltid ska se till att vad som lämnas utanför förbudet inte i sin tur kan ge upphov till nya konflikter.¹⁸³ Det är en intressant

¹⁸¹ Jfr. Westberg, 2004, s. 60.

¹⁸² Prop. 1974:4, s. 220.

¹⁸³ Prop. 1974:4, s. 220.

ståndpunkt som inte återkommer i senare förarbeten. Att rätten ska se till att det som lämnas utanför förbudet inte ska ge upphov till nya konflikter torde resultera i vida förbud. Risken finns att förbudet blir alltför likt det förbudsstadgande som redan är lagfäst, det vill säga att svaranden inte ska begå intrång i kändens rättighet.¹⁸⁴ Möjligheten till en framtida straffrättslig talan torde även inskränkas betydligt.

Av ovanstående kan tydligt utläsas att lagstiftaren lägger ett ansvar på rätten avseende förbudets utformning. Det förväntas att domstolen vid behov ska omformulera och begränsa det yrkade förbudets omfattning. Om rätten anser att kändens yrkande är obestämt kan domstolen ålägga den kändande att precisera sitt yrkande enligt 42 kapitlet 3 § RB. I annat fall kan rätten *ex officio* påverka domslutets utformning. Fråga är hur stort rättens handlingsutrymme avseende förbudets formulering är i förhållande till vad part yrkat.

5.3 Rättens handlingsutrymme

Rättens handlingsutrymme kallas *officialprövning* och regleras av *officialprincipen*. Begreppet är inte definierat i lag och i juridisk doktrin saknas en vedertagen begreppsbenämning.¹⁸⁵ Ekelöf och Edelstam menar att officialprincipen reglerar om rätten ska eller får vara självständigt verksam i processen.¹⁸⁶ Westberg diskuterar officialprövning i termer av när rätten på eget initiativ fattar processuella beslut eller vidtar åtgärder under rättegången.¹⁸⁷ Lindberg ansluter sig till Westbergs definition, han förtydligar att han med officialprincipen avser i vilken utsträckning rätten aktivt ska eller bör påverka tvistefrågornas utformning samt processmaterialet och förfarandets yttre förlopp.¹⁸⁸ Det krävs inte att någon utav parterna har framställt en begäran om beslutet eller åtgärden för att domstolen ska ta det under övervägande. Domstolens agerande kan avse förfarandets yttre förlopp (*formell officialprövning*) eller processmaterialets innehåll och omfång (*materiell officialprövning*). Inom den materiella officialprövningen kan domstolen påverka vilka rättsföljder som ska eller bör sakprövas i civilprocessen.¹⁸⁹ Förevarande uppsats avser undersöka det sistnämnda, det vill säga vilket inflytande rätten har på rättsföljdens formulering.

Westberg identifierar sex olika metoder för domstolens officialprövning, av vilka jag anser tre stycken torde ha relevans när rätten avser utöva inflytande

¹⁸⁴ Jfr. Hovrättens domskäl i NJA 2007 s. 431. Se vidare kapitel 6.2.

¹⁸⁵ Westberg, 1988, s. 35ff.

¹⁸⁶ Ekelöf, och Edelstam, 2002, s. 69.

¹⁸⁷ Westberg, 1988, s. 35ff.

¹⁸⁸ Lindblom, 2000, s. 142. Dock ser Lindblom, till skillnad från Westberg, inte materiell processledning som ett uttryck för *officialprincipen*. Lindblom motiverar detta med att *officialprincipen* inte inkräktar på parts dispositionsrätt i dispositiva mål.

¹⁸⁹ Westberg, 1988, s. 35ff.

över hur en förbudsdom vid intrång i ensamrätter ska formuleras.¹⁹⁰ Dessa är följande:

- I. Tolkning av parts yrkande.
- II. Materiell processledning.
- III. Lagtolkning av rekvisiten ”annat” och ”mera” i 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB.¹⁹¹

Rätten kan ex officio *tolka parts yrkande*, vilket torde vara det i tidsmässig ordning första rätten gör i processen, eftersom det sker redan i stämningsstadiet. Rätten kan även senare tolka parts yrkande mot bakgrund av vad som framkommer under processen.¹⁹² Här är det själva yrkande som är föremål för tolkning.¹⁹³ Om rätten anser att kändens yrkande inte är tillräckligt bestämt för att läggas till grund för dom, ska rätten se yrkandet som obestämt och ålägga känden att precisera sitt yrkande enligt 42 kapitlet 3 § RB. Om känden inte inkommer med precisering kan rätten avvisa yrkandet enligt 42 kapitlet 4 § 1 stycket RB.¹⁹⁴

Om rätten i annat fall anser att yrkandet är bristfälligt kan den genom *materiell processledning* förmå part att bota bristen eller ex officio tolka yrkandet som klart, fullständigt och entydigt. Om part anser att domstolen tolkat yrkandet för snävt eller för vitt kan inte part via påståenden om hur yrkandet ska tolkas binda domstolen vid en annan tolkning. Däremot står det part fritt att, i enlighet med 13 kapitlet 3 § 1 punkten RB, exempelvis efter att talan är väckt yrka på en annan fullgörelse på grund av att en ny omständighet inträffat.¹⁹⁵ Denna metod bygger alltså på att kändens yrkande är bristfälligt i det avseendet att det inte kan betraktas som klart, fullständigt eller entydigt. I så fall är frågan om rätten kan välja att tolka yrkandet så att det blir mer förenligt med de krav som lagstiftaren uppställer på förbudsyrkande. Lagstiftarens krav på klarhet, precisering och tydlighet torde i viss mån kunna tillgodoses genom att rätten tolkar yrkandet som klart, fullständigt och entydigt. Men att förbudsyrkandet ska stå i relation till det påstådda intrånget torde vara svårt att tillmötesgå genom denna typ av officialprövning. Om de förbudsåtgärder känden önskar anges på ett tydligt och fullständigt sätt, men rätten anser att de är för långtgående, verkar det vara svårt för rätten att påverka yrkandet i begränsande riktning, genom tolkning av parts yrkande, eftersom kändens yrkande inte är oklart. Om intrångsföremålet är för vitt beskrivet, men det framgår entydigt vad känden önskar, kan rätten inte heller åstadkomma en förändring genom att tolka yrkandet. Istället krävs det att domstolen använder sig av någon av de metoder för officialprövning som påverkar domslutets formulering.

¹⁹⁰ Jag har uteslutit *officialförläggande* och *domskälsinriktad officialprövning* och *domslutsinriktad officialprövning*. För vidare läsning, se Westberg, 1988, s. 47ff.

¹⁹¹ Westberg, 1988, s. 47ff. Jag redogör endast kortfattat för de olika metoderna för officialprövning. För mer ingående läsning, se Westberg, 1988.

¹⁹² Westberg, 1988, s. 116.

¹⁹³ Westberg, 1988, s. 117.

¹⁹⁴ Westberg, 1988, s. 129ff.

¹⁹⁵ Westberg, 1988, s. 103f., 118ff.

Rätten kan även via *materiell processledning* självmant uppmärksamma parterna på en fråga som inte ryms inom parternas yrkanden eller åberopanden. Därefter får parterna avgöra om spørsmålet ska tas upp till prövning. Det kan tänkas att domstolen använder sig av denna metod för att påverka utformningen av vitesförbud.¹⁹⁶

Rätten kan även via *lagtolkning av rekvisiten* ”annat och ”mera” i 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB öva inflytande över domsslutets utformning. Enligt Westberg innebär det att rätten konfronterar rekvisiten ”annat” eller ”mera” mot en jämförelse mellan parts yrkande och innehållet i ett visst hypotetiskt domslut.¹⁹⁷ I doktrin används kvalitativa eller kvantitativa avvikelser från parts yrkande synonymt med orden ”annat eller mera” vilket enligt mig skapar en tydligare bild av vad regeln innebär.¹⁹⁸ 17 kapitlet 3 § 1p RB har i doktrin och praxis tolkats motsatsvis, en tolkning som leder till att domstolen får döma över ”mindre” än part yrkat. I vart fall gäller detta när det rör sig om avvikelser som kan mätas i myckenheter såsom lägre penningbelopp än yrkat. Åberopade rättsfakta måste dock täcka rättsföljden. Det kan noteras att till följd av att mål om vitesförbud vid intrång i ensamrätter är indispositiva mål kan domstolen i viss utsträckning grunda domen på rättsfakta som inte åberopats av parterna.¹⁹⁹ Tilläggas kan att förarbetena till patentlagen anger att domstolen får begränsa förbudet i förhållande till vad som yrkas.²⁰⁰

¹⁹⁶ Westberg, 1988, s. 47ff.

¹⁹⁷ Westberg, 1988, s. 82 och s. 309.

¹⁹⁸ Jfr. Westberg, 1988, s. 64f.

¹⁹⁹ Westberg, 1988 s. 66f.

²⁰⁰ Prop. 1985/86, s. 41.

6 Vitesförbudets olika element

6.1 Rätt adressat

6.1.1 Utgångspunkter

Vem den sökande kan rikta ett vitesförbud mot är avgörande för om sanktionen utgör ett effektivt vapen mot intrång. Om kretsen möjliga adressater är alltför snäv kan det bli näst intill omöjligt för en rättighetsinnehavare att förhindra ett intrång. En snäv avgränsning av möjliga adressater öppnar även upp för kringgåenden av förbudet. Mot detta kan hävdas att det ska krävas en viss grad av inblandning i intrångsgörande verksamhet för att ett förbud ska kunna riktas mot någon. Det är även viktigt att poängtera att förbudet enbart binder svaranden, inte tredje man. Den som utpekats av ett förbud kan inte undgå ansvar genom att ge någon annan i uppdrag att för dennes räkning begå handlingen.²⁰¹ Frågan om rätt adressat är ett materialrättsligt problem och avgörs genom sakprövning. Om fel adressat utpekats ska målet ogillas, inte avvisas.²⁰²

6.1.2 Intrångsgörare

Först kan konstateras att förbud riktas mot intrångsgörare. Vilka personer som ses som intrångsgörare korresponderar med vilka handlingar som betraktas som intrångsgörande. Följaktligen kan förbud även riktas mot de som genom *medverkan* begått intrång.²⁰³ Även de som endast påbörjat en intrångsgörande handling kan bli föremål för vitesförbud, såvida deras handlingar är att betrakta som *försök* eller *förberedelse* till intrång.²⁰⁴ Närmare vad som utgör medverkan, försök och förberedelse till intrång behandlas i kapitel 4.2.

Vid vissa intrångssituationer kan det uppstå svårigheter för rättighetsinnehavaren att identifiera intrångsgöraren. Exempelvis kan *intrångsgörarens identitet vara dold* vid olovligt tillgängliggörande av upphovsrättsligt skyddade material på Internet.²⁰⁵ Det kan även tänkas att försäljare av piratkopierade varor använder sig av en falsk identitet. Situationen kan vara sådan att sökanden känner till att en viss person eller viss grupp bedriver intrångsgörande verksamhet, men sökanden lyckas inte få kännedom om subjektets eller subjektens identitet. Westberg har

²⁰¹ Westberg, 2004, s. 59.

²⁰² Westberg, 2004, s. 294.

²⁰³ 35 b § 1 st. ML, 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL, 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL och 8 kapitlet 3 § 1 st. VML.

²⁰⁴ 35 b § 3 st. ML, 7 kap 53 b § 3 st. URL, 8 kapitlet 3 § 3 st. VML och 9 kapitlet 57 b § 3 st. PL.

²⁰⁵ Se exempelvis Svea hovrätts mål nr. ÖÄ 6091-09, dom den 8 september 2009.

behandlat problematiken kring okända adressater, avseende provisoriska säkerhetsåtgärder. Han diskuterar utifrån viss utländsk praxis om en säkerhetsåtgärd kan riktas även mot en okänd svarande.²⁰⁶ Jag har inte funnit något rättsfall där sökanden riktat ett förbudsyrkande mot en okänd adressat. Enligt min mening kan det ifrågasättas om ett sådant yrkande skulle vara förenligt med lagstiftarens krav på att yrkandet och förbudsdomen ska vara entydiga, precist och klart formulerade.²⁰⁷ Dessutom kan det utifrån rättssäkerhetsaspekter kritiseras om någon kan åläggas ett förbud utan att höras. Än mer problematiskt utifrån rättssäkerhetsaspekter är att en okänd adressat skulle kunna undgå kännedom om själva existensen av ett förbud. Eftersom ingen faktisk svaranden utpekas av ett sådant förbud, torde det även finnas en viss risk att tredje man istället drabbas av förbudet, genom att tredje man felaktigt identifieras som adressat vid mål om utdömmande av vite. Enligt mig torde numera en lämpligare åtgärd vara att, exempelvis såsom i hovrättsmålet nr ÖÄ 6091-09²⁰⁸, rikta informationsföreläggande mot känd part, för att få kännedom om intrångsgörarens identitet. Denna åtgärd fanns dock inte att tillgå när Westberg skrev sin studie år 2004.²⁰⁹

Som ovan framgått binder förbud endast svaranden, inte *tredje man*. Rättighetsinnehavaren kan frukta att intrångsgöraren inte kommer att genomföra intrånget ensam. Det kan tänkas att intrångsgöraren överlämnar åt tredje man att begå själva intrånget. Tredje man handlar i dessa fall på uppdrag av den svarande. Gällande provisoriska säkerhetsåtgärder har Westberg iakttagit att sökanden i vissa fall endast anger svaranden som adressat, medan tredje man uttryckligen anges som medadressat i andra mål. I och med att medverkansansvar uttryckligen införts i de immaterialrättsliga lagarna anser jag att den sökande gör bäst i att ange tredje man som medverkare. Såvida tredje mans agerande endast är härrörligt till försök eller föreberedelsestadierna kan istället någon av dessa ansvarsgrunder utgöra lämplig grund för talan.

Om tredje man agerar så pass självständigt att denne kan betraktas som en egen intrångsgörare, kan ett självständigt förbud riktas mot denne. I dessa fall kan rättighetsinnehavaren erhålla två förbud, som var för sig riktar sig mot respektive intrångsgörare. Även här kan bestämmelserna om medverkan, försök och föreberedelse aktualiseras beroende på hur tredje mans agerande ser ut.²¹⁰

Ovanstående resonemang torde dock förutsätta att sökanden känner till tredje mans identitet.²¹¹ Om tredje mans identitet är okänd skulle en abstrakt beskrivning av tredje man kunna tas med i yrkandet. Ett exempel på en

²⁰⁶ Westberg, 2004, s. 295ff. Westberg hänvisar här till exempelvis EMI Records Ltd mot Kudhai [1985] FSR 96 samt Tony Blain Pty Ltd mot Jamison and Others [1993] AIPC 90-900.

²⁰⁷ Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122, s. 67.

²⁰⁸ Svea hovrätts mål nr. ÖÄ 6091-09, dom den 8 september 2009.

²⁰⁹ Jfr. Westberg, 2004, s. 295f.

²¹⁰ Jfr. Westberg, 2004, s. 295ff.

²¹¹ Se ovan förda resonemang om okänd adressat.

sådan beskrivning finner Westberg i ett beslut från Svea hovrätt²¹² där svaranden påstod sig ha förvärvat ensamrätt till försäljning av viss produkt. Här förbjöds svaranden att själv eller *genom annan* sälja produkten.²¹³ Frågan är om ett sådant förbud skulle uppfylla lagstiftarens krav på precision, klarhet och entydighet. Förbudet tar dock sikte på svarandens agerande. Föremålet för förbudet är därför inte direkt den försäljning som tredje man bedriver eller kommer att bedriva, även om förbudet i viss mening påverkar tredje mans rättsliga position.²¹⁴ Ett förbud som utformas på detta sätt är således konkret och precist i den bemärkelsen att det förtydligar att sökanden inte får kringgå förbudet genom att samarbeta med tredje man. Det kan dock ifrågasättas om inte ett förtydligande, att svaranden inte får överlåta på tredje man att begå intrånget i svarandens ställe, är överflödigt. Jag menar att viss rättspraxis tyder på att detta anses inbegripet i ett förbud vid mål om utdömande av vite.

I RH 2006:42, gällande utdömande av vite, hölls svaranden ansvarig för tredje mans agerande. Intrångsgärningen bestod av att tredje man, för svarandens räkning, hade visat intrångsgörande reklam. Detta trots att det sponsoravtal vilket reklamen visades inte längre var gällande. Rätten höll svaranden ansvarig för den intrångsgörande reklam som visats av tredje man. Noteras kan att vitesförbudet i sig inte innehöll någon hänvisning till tredje man.

Det kan tyckas självklart att det redan av kärandens yrkande ska framgå vem som är svarande. Anta dock att det av processmaterialet framgår att tredje man självständigt har medverkat till intrånget, trots att kärandens yrkande endast avser den primära intrångsgöraren. Rätten torde då inte kunna utöka yrkandet till att inbegripa även tredje mans agerande, eftersom det enligt 17 kapitlet 3 § 1 p RB vore att ge dom över annat eller mer än part i behörig ordning yrkat.

Anta istället att rätten utifrån processmaterialet drar slutsatsen att svaranden avser att kringgå förbudet genom att ålägga tredje man att begå intrång för dennes räkning. Anta dessutom att käranden inte har formulerat yrkandet så att det uttryckligen inbegriper ett förbud för svaranden att ålägga tredje man att utföra viss gärning. Betänk att det rör sig om indispositiva tvistemål, vilket innebär att rätten får grunda dom på omständighet som inte åberopats av part.²¹⁵ Dock får inte rätten ge dom över mer eller annat än vad part i behörig ordning yrkat enligt 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB. Jag anser att det i dessa fall vore att ge dom över mer eller annat, om rätten i dessa fall uttryckligen inkluderade tredje man i förbudet. Med hänvisning till ovanstående praxis kan det även argumenteras för att en sådan formulering inte är en nödvändighet. Vid utdömande av vite kan istället svarandens försök att föra över den intrångsgörande handlingen på tredje man

²¹² Svea hovrätts mål nr. Ö 993-92, beslut den 31 mars 1992. Jfr. även Göta hovrätts mål nr. Ö 364-06, beslut den 30 mars 2006 och Jönköping tingsrätts mål nr. T 2155-07, dom den 8 juni 2009. Även här förbjöds sökanden ”..att själv eller genom annan..” att vidta viss handling.

²¹³ Westberg, 2004, s. 299.

²¹⁴ Jfr. Westberg, 2004, s. 300.

²¹⁵ 17 kapitlet 3 § 2 p. RB.

förhindras, genom att förbudet tolkas såsom att ett sådant beteende inbegrips i den förbjudna handlingen.²¹⁶

6.1.3 Fysisk och juridisk person

Enligt viteslagen kan förbud riktas mot en eller flera namngivna fysiska eller juridiska personer.²¹⁷ Lagstiftaren preciserar i specialmotiveringen till bestämmelsen att det ska vara möjligt att välja om förelägganden ska riktas mot den juridiska personen som sådan eller en eller flera fysiska personer, såsom den juridiska personens ställföreträdare. Det är även möjligt att rikta vitesförbud mot såväl den fysiska som den juridiska personen.²¹⁸ Det kan tänkas att den fysiska personen bakom företaget försöker kringgå ett vitesförbud genom att exempelvis starta upp en ny verksamhet i vilken intrånget fortgår. Bengtsson och Lyxell menar att det därför kan vara fördelaktigt för den kärende att rikta förbudet mot såväl den juridiska personen vars verksamhet gör intrång som mot den juridiska personens ställföreträdare eller närstående bolag.²¹⁹ Fysiska personer kan alltså enligt ovanstående hållas ansvariga om de är ställföreträdare för en juridisk person vilken begår intrångsgörande verksamhet. Den immaterialrättsliga lagstiftningen möjliggör att vitesförbud kan riktas mot fysiska personer om de begår intrång i en ensamrätt, oavsett om de har en funktion i en juridisk person eller inte.²²⁰

NJA 1990 s. 338 (firmaintrång) är ett exempel på när en fysisk person försöker kringgå ett vitesförbud genom att fortsätta eventuell intrångsgörande verksamhet i en annan juridisk person. Mellan Tomas T och Thorin & Thorin AB pågick en rättegång gällande om en juridisk person vari Tomas T var ställföreträdare och Tomas T skulle förbjudas använda ett visst näringskännetecken. Käranden yrkade därefter i ett nytt mål att en annan juridisk person vari Tomas T var ställföreträdare och Tomas T skulle förbjudas använda samma näringskännetecken. Tomas T hävdade att målet gentemot honom skulle avvisas, på grund av att identitet förelåg mellan de båda tvistefrågorna. Hovrätten ansåg inte att det förelåg identitet mellan de båda tvistefrågorna.

Av detta kan slutsatsen dras att hovrätten ansåg att en fysisk person kan åläggas två olika förbud vid vite för samma sorts intrång såsom ställföreträdare i två olika juridiska personer. Däremot ansåg hovrätten inte att Tomas T personligen använde näringskännetecknet, varpå besvärstalan mot Tomas T inte bifölls. I denna del överklagades målet. Högsta domstolen menade att det är motiverat att förbudet riktas både mot den juridiska personen och mot Tomas T i egenskap av ställföreträdare för bolaget. Detta för att vitesförbudet under rättegång skulle få avsedd verkan. Slutsatsen kan dras att ett vitesförbud kan riktas mot en

²¹⁶ Se dock Westbergs tolkning av Hovrätten för västra Sveriges mål nr. Ö 199-89, beslut den 2 oktober 1989, som avser utdömande av säkerhetsåtgärd. Westberg menar att målet skulle kunna tolkas som att rätten kan meddela beslut mot tredje man som inte är utpekad som motpart av sökande. Detta då domstolen uttalar att en domstol inte är bunden av sökandes yrkande avseende innehålllet i en säkerhetsåtgärd. Westberg, 2004, s. 298.

²¹⁷ 2 § 1 st. Lag om viten och Bernitz, m.fl., 2008, s. 387.

²¹⁸ Prop. 1984/85:96, s. 47 och NJA 1990 s. 338.

²¹⁹ Bengtsson och Lyxell, 2006, 63f.

²²⁰ 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL, 35 b § 1 st. ML, 8 kapitlet 3 § 1 st. § VML och 9 kapitlet 57 b § 1 st. PL.

ställföreträdare parallellt med den juridiska personen just för att förbudet ska få avsedd verkan.²²¹

Av Svea hovrätts dom i mål T 9946-02²²² framgår att det finns en gräns för när en fysisk person kan omfattas av ett förbud. Målet gällde ett bolag som genom innehållet på sina webbsidor eventuellt begått upphovsrättsintrång. Käranden yrkade att förbudet även skulle omfatta ansvarig utgivare, tillika styrelseledamot i bolaget. Hovrätten ansåg att käranden inte visat att utgivaren hade en sådan ställning i bolaget att utgivaren skulle bära ett personligt ansvar för ett eventuellt intrång.²²³

En konsekvens av NJA 1990 s. 338 är alltså att två förbudsviten, med samma utformning, kan riktas mot en fysisk person. Fråga är om dessa viten båda kan utdömas om den fysiska personen bryter mot förbuden. Beloppet torde då bli mycket högt. I propositionen till viteslagen sägs att i fall av löpande viten, där vitet ska utgå varje gång förbudet överträds, riskerar vitesbeloppen att bli orimligt stora. Där föreslås att det vid varje utdömande tillfälle maximalt kan utdömas det högsta föreläggandets belopp. Om många viten förbisätts så att den obetalda summan blir orimligt stor föreslås att vitet jämkas.²²⁴ I enlighet med detta kan en jämkning eller en gräns vid det högsta vitesbeloppet i de båda förbuden vara lämplig vid utdömande av viten enligt två, likadant utformade vitesförbud mot en viss fysisk person.

Generellt gäller att om vitesförbud inte efterföljs kan ett nytt förbud meddelas vid högre vite. I dessa fall krävs i princip att det första vitesföreläggandet vunnit laga kraft.²²⁵ I NJA 1990 s. 338 hade det första förbudet inte vunnit laga kraft eftersom målet överklagats till hovrätten. Vitesföreläggandena mot Tomas T avsåg ju hans roll som ställföreträdare i två olika bolag. Föreläggandena avsåg i princip likadana intrång, men med anledning av olika uppdrag som ställföreträdare i två olika bolag. Kanske är det detta som gör att principen att det första vitet ska ha vunnit laga kraft frångås.

Naturligare vore om käranden valt att yrka på utdömande av det vite som redan tidigare var påfört Tomas T. Det torde vara den väg de flesta rättighetsinnehavare väljer, eftersom det innebär att de undviker att driva ytterligare en intrångsprocess. I målet var det första vitesförbudet överklagat till hovrätten, varpå det inte kunde utdömas. För att inte intrångsgörare ska kunna fördröja att det sätts stopp för intrånget genom att överklaga vitesförbudet kan det vara viktigt att käranden tillåts stämma den fysiska personen såsom ställföreträdare i ett annat bolag som begår ett liknande intrång.

NJA 1993 s. 188 är ytterligare ett exempel på en situation där försök gjorts att kringgå ett vitesförbud. Målet gällde ett brott mot en konkurrensbegränsningsklausul, vilken föranlett tingsrätten att utfärda ett förbud mot ett bolag att utföra säljaktiviteter som förbjöds av konkurrensklausulen. Bolaget tömdes och anställda

²²¹ Jfr. Westberg, 2004, s. 294 och Bengtsson och Lyxell, 2006, s. 63f.

²²² Svea hovrätts mål nr. Ö 993-92, beslut den 31 mars 1992.

²²³ Målet överklagades till HD, men beviljades inte prövningstillstånd, T 4712-04.

²²⁴ Prop. 1984/85:96, s. 28ff.

²²⁵ Prop. 1984/85:96, s. 28.

flyttades över till ett systerbolag, med samma ägare och ledning. Här fortsatte säljaktiviteterna. Högsta domstolen betraktade detta som att de båda bolagen samverkat i syfte att kringgå konkurrensklausulen. Käranden kunde därför rikta samma krav mot det nya bolaget. Högsta domstolen utfärdade ett vitesförbud enligt 15 kapitlet 3 § RB mot systerbolaget att utföra de säljaktiviteter som förbjöds av konkurrensklausulen.

Det är troligt att ett liknande resonemang kan föras om en intrångsgörare försöker kringgå ett immaterialrättsligt vitesförbud genom att samverka med ett systerbolag med samma ägare och ledning. Fråga är om ett tidigare vitesförbud kan anses omfatta även ett systerföretag, om systerföretaget på ett likande sätt börjar samverka med svaranden. Högsta domstolen anför i NJA 1993 s. 188 att konkurrensklausulen binder även systerföretaget. Fördelen med att ett förbudsvite skulle binda även systerbolag är att käranden inte behöver starta en ny intrångsprocess. Käranden behöver enbart yrka på utdömande av vitet. Det kan dock vara tveksamt ur rättssäkerhetssynpunkt att adressaten av förbudet kan utsträckas till att gälla även systerbolag. Håri ryms ett problem. Även om rättighetsinnehavaren har rätt i sak, måste denne troligtvis starta nya intrångsprocesser så fort en intrångsgörare påbörjar samma intrångsgörande verksamheten i en ny juridisk person. Detta skulle kunna undvikas genom att i fall om uppenbara kringgåenden av förbud även låta det första vitesförbudet inbegripa systerbolag.

Sammantaget så föreligger relativt stora möjligheter att fånga in rätt adressat. Vitesförbudets effektivitet har ökat betydligt genom att antalet möjliga ansvarssubjekt har utökats. Utökningen av ansvarssubjekt har skett till följd av att bestämmelser om försök, förberedelse och medverkan till intrång har införts. Praxis har, med ledning från uttalanden i förarbetena till viteslagen, utökat antalet adressater som vitesförbud kan riktas mot. Både juridiska personer och fysiska personer som har sådan ställning i bolaget att de kan bära ett personligt ansvar för eventuella intrång kan inbegripas i ett förbud. Det är rimligt att det finns en gräns för när en fysisk person kan bli personligt ansvarig för en intrångsgörande verksamhet såsom Svea hovrätt fastslår i mål T 9946-02.

Frågan kvarstår om det kan anses lämpligt att en fysisk person kan få flera vitesförbud riktade mot sig såsom ställföreträdare i flera olika bolag när samma slags intrång begås genom de olika verksamheterna. Det sammantagna beloppet riskerar att bli orimligt högt. En tänkbar lösning skulle kunna vara att använda sig av jämnings- eller maxi-spärrar i dessa situationer. NJA 1993 s. 188 och NJA 1990 s. 338 visar på hur rättstillämpningen försöker försvåra för personer som vill kringgå vitesförbud. I det förstnämnda fallet kan diskuteras om käranden verkligen ytterligare än gång ska vara tvungen att föra en intrångsprocess eller om vitesförbudet ska kunna utökas till ett nytt rättssubjekt vari det tidigare rättssubjektets fysiska personer agerar.

6.2 Förbudsåtgärder

Som framgår av kapitel 5.2 kräver lagstiftaren att käranden ska ange vilka förbudsåtgärder som denne vill ha utverkat. Dessutom fordras att förbudet är så tydligt utformat att den svarande vet vad denne får eller inte får göra.²²⁶ Beskrivningen av de förbjudna handlingarna utgör ofta själva kärnan i vitesförbudet. Ofta är det på denna punkt den sökande försöker utvidga förbudets räckvidd, genom att täcka in alla svarandes möjliga framtida ageranden. Vikten av vilken formulering som väljs illustreras av följande resonemang. Anta att en rättighetsinnehavare får utverkat ett förbud mot en intrångsgörare att sälja en viss produkt. I förbudet inbegrips alla former av överlåtelser av produkten mot betalning. Däremot står det fortfarande den förbudet riktar sig mot fritt att skänka bort produkten, byta bort den samt hyra eller leasa ut den. Säljfrämjande åtgärder, som att annonsera om produkten är också tillåtna. Inte heller strider det mot förbudet att tillverka produkten eller köpa in råvaror för tillverkning. Skulle rättighetsinnehavaren vilja förhindra även dessa beteenden måste de anges i förbudet.²²⁷ För att förbudet ska bli så effektivt som möjligt är det avgörande att käranden i yrkandet beskriver förbudsåtgärderna på ett korrekt sätt. Förbud kan även innefatta fler handlingar än vad som vid första anblicken utläses av förbudet, vilket följande praxis illustrerar.

Sony Sverige förbjöds i ett interimistiskt beslut att *använda* visst figurmärke.²²⁸ I NJA 2004 s. 624 väckte rättighetsinnehavaren därefter talan mot Sony Sverige. avseende utdömande av det interimistiska vitet. Utredningen i målet visade att Sony Sverige på sin webbsida lagt in länkar till andra Sony-bolags webbsidor. På dessa webbsidor kunde dokumentfiler laddas ned, eller länkning ske till ytterligare andra webbsidor. Det förbjudna figurmärket fanns på dessa filer eller webbsidor som särskilt kännetecken. Underinstanserna ansåg att Sony Sverige ansvarar för innehållet på de hemsidor till vilket länkning kunnat ske, eftersom möjligheten till länkning utgör ett återopande av innehållet på den hemsida dit besökaren förflyttas.²²⁹ Dessutom presenterade Sony Sverige vissa datorer på sin hemsida, vilkas tekniska specifikationer hade redovisats på hemsidor där det förbjudna figurmärket funnits. Med hänvisning till resonemanget om de andra webbplatserna, ansågs även detta som användning av varumärket i strid med förbudet.²³⁰

RH 2006:42, vilket refererats i kapitel 5.1, utgör ytterligare ett exempel på ett förbud som omfattar fler handlingar än vad som vid första anblicken kan utläsas av förbudet. Förbudet innebar att svaranden ålades positiv skyldighet att kontrollera att tredje man avlägsnat intrångsgörande reklam, när tredje man agerat på uppdrag av svaranden. Detta trots att det avtal som band tredje man vid svaranden upphört två år tidigare.

²²⁶ Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122, s. 67.

²²⁷ Ledning har hämtats från Westbergs resonemang, när han visar på den språkjuridiska tolkningens påverkan på förbud gällande säkerhetsåtgärder. Westberg, 2004, s. 60.

²²⁸ Stockholm tingsrätts mål nr. T 17340-00, beslut den 28 november 2000.

²²⁹ Jfr. NJA 2000 s. 292. Utläggare av länk, som förflyttar besökare till en musikfil, innebär att verket gjorts tillgängligt för allmänheten genom ett offentligt framförande. Det har ingen betydelse att intrångsgöraren själv inte förfogat över själva filen.

²³⁰ Det interimistiska förbudet upphävdes därefter, med anledning av att det saknades grund för ett sådant förbud, Svea hovrätts mål nr T 4024-03, dom den 14 april 2004. Högsta domstolen ansåg då att vite på grund av överträdelsen av förbudet inte kunde dömas ut, NJA 2004 s. 624.

Det finns flera exempel i rättspraxis där domstolen har avgränsat yrkade förbudsåtgärder.

I NJA 2007 s. 431 har J.W. importerat varor till Sverige från tredje land försedda med Nokia Corporations, Esbo, Finland (Nokia) varumärke utan samtycke från rättighetsinnehavaren för att användas i näringsverksamhet. Nokia yrkade att J.W. vid vite ska förbjudas: "... att i näringsverksamhet använda ...". Tingsrätten fattade dom i enlighet med yrkandets förbudsformulering.

Hovrätten kritiserade förbudet för att vara alltför långtgående eftersom det täcker varje form av intrång i Nokias varumärkesrätt. Domstolen menade att innebörden av det av tingsrätten formulerade förbudet var att svaranden förbjöds begå varumärkesintrång, något som redan följer av lag. Det uppfyllde inte lagens krav på konkretion och precisering. Möjligheten att väcka allmänt åtal för framtida intrång inskränktes oavsett vilken art och omfattning ett sådant intrång kan ha. Av andra skäl upphävde dock hovrätten tingsrättens vitesförbud och lämnar käromålet utan bifall. Därefter överklagades fallet till Högsta domstolen, som utfärdade ett vitesförbud mot J.W. Domstolen menade att vitesförbudet ska ta sikte på det intrång som begåtts och utformade förbudet på följande sätt: "... att i näringsverksamhet till Sverige föra in...".

NJA 2008 s. 1082 gäller import av klädesplagg försedda med ett kännetecken som är förväxlingsbart med The North Face(TNF) varumärke. TNF yrkade bland annat att rätten vid vite skulle förbjuda svaranden att: "... att i näringsverksamhet använda de kännetecken...". Högsta domstolen menade att intrånget avsåg import och att förbudet därför skulle begränsas till sådan användning. Förbudet utformades på följande sätt: "... utan tillstånd av TNF föra in kläder...".

Av målen kan slutsatsen dras att förbudsåtgärderna inte kan ges en så vid beskrivning att innebörden av förbudet blir att svaranden förbjuds att begå varje form av intrång i kärandens rättighet. Istället ska förbudsåtgärderna ta sikte på det intrång som begåtts. I målen begränsar domstolen förbudsåtgärderna i förhållande till vad som yrkas. Westberg diskuterar tillämpningen av 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB utifrån rättsföljdens handlingsmönster inom civilrätten. Han menar att om den materiella rättsföljden består av ett helt annat handlingsmönster än rättsföljden i kärandens yrkande, föreligger sannolikt en otillåten dom över annat. Om kärandens yrkande istället utpekar flera olika handlingsmönster medan domslutet endast avser något av dem, torde detta inte strida mot 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB. Westberg menar att domslutet i detta fall endast begränsas till en av de handlingar käranden angett.²³¹ Förarbetena till patentlagen stadgar även att domstolen får begränsa förbudet i förhållande till vad som yrkas. Ovan refererade rättsfall ger vid handen att domstolen ex officio kan avgränsa kärandens talan från att omfatta handlingen "använda" till att omfatta handlingen "föra in". Rimligen görs denna talan genom att ett motsatsslut av 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB. Dom ges här över något mindre än vad part i behörig ordning yrkat.

Det kan tänkas att käranden redan från början väljer att avgränsa angivna förbudsåtgärder i högre grad än i ovanstående exempel. I dessa fall torde det kunna uppkomma svårigheter för rätten att avgöra vilka handlingar som

²³¹ Westberg, 1988, s. 405ff.

faller innanför det ”mindre”. Det kan vara en attraktiv strategi för käranden att välja en vid beskrivning om förbudsåtgärder, så rätten sedan kan avgränsa åtgärderna på lämpligt sätt. Då riskeras inte att käranden redan genom formuleringen i yrkandet begränsar sina möjligheter att få ett så vitt förbud som möjligt. Det kan ifrågasättas om käranden har uppfyllt lagstiftarens krav vad avser yrkandets formulering vid en alltför vid beskrivning av förbudsåtgärder. Yrkandet ska ju stå i proportion till det påstådda intrånget samt att det ska vara både klart och preciserat.²³² Ett alltför vitt yrkande avseende förbudsåtgärderna, torde dessutom kunna vålla svårigheter för den svarande att utforma sin talan.

Frågan är om rätten kan utöka antalet förbudsåtgärder till att omfatta mer än yrkandet ger stöd för. Såväl Westbergs resonemang, 17 kapitlet 3 § 1 punkten och avsaknaden i praxis som gäller detta slags förbud talar för att detta inte är möjligt. Det kan diskuteras om rätten via materiell processledning istället kan uppmärksamma käranden på ett alltför snävt yrkande.²³³

6.3 Intrångsföremål

Ensamrättens skyddsomfång sätter upp de absoluta gränserna för vilka föremål som kan omfattas av ett vitesförbud. Som framförts i kapitel 5.2 ställs det i förarbetena till de immaterialrättsliga lagarna krav på att det i yrkandet ska anges vad som utgör ett eventuellt intrång, det vill säga intrångsföremålet. Vidare förtydligas att en beskrivning av intrångsföremålet som omfattar ”liknande” eller ”motsvarande” utföranden inte är förenligt med kravet på ett precist yrkande.²³⁴ I rättspraxis är ofta intrångsföremålet precist beskrivet, i såväl yrkande som förbud.²³⁵ I vissa fall förekommer att den kärande yrkar på att förbudet ska omfatta även närliggande produkter. Sådana yrkanden riskerar att inskränkas av rätten.

I NJA 2008 s. 1082 avseende intrång i gemenskapsvarumärke omfattade kärandens yrkande följande intrångsföremål: *”de kännetecken som är förväxlingsbara med TNF:s gemenskapsvarumärken (nr 001190693 och nr 001196112) (”Varumärkena”) för varor andra än sådana som TNF, eller annan med TNF:s samtycke fört ut på marknaden inom EES-området, bilagorna 1 och 2”. Högsta domstolen begränsade förbudet till att inbegripa ”... tillhöriga kännetecken som framgår av bilaga 1 och 2...”.*

I Svea hovrätts mål nr Ö 2912-10²³⁶ avseende intermistiskt förbud vid intrång i en gemenskapsformgivning yrkade käranden på förbud gällande *”... produkten i bilaga 1(Gofabs badkar), eller annan formgivning som oväsentligt skiljer sig från denna produkt...”.* Hovrätten begränsade förbudet till att endast avse *”... produkten i bilaga 1 ingående som del i produkten i bilaga3...”.*

²³² Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122 s. 67.

²³³ Jfr. Westberg 1988, s. 409f.

²³⁴ Prop. 1985/86:86, s. 41 och prop. 1993/94:122 s. 67.

²³⁵ Se exempelvis Göta hovrätts mål nr. Ö 364-06, beslut den 30 mars 2006.

²³⁶ Svea hovrätts mål nr. Ö 2912-10, beslut den 28 juni 2010.

I rättspraxis förekommer dock vitesförbud där intrångsföremålet inte getts en lika snäv avgränsning.

I tingsrättsmålet T 6407-06²³⁷ utfärdades ett interimistiskt förbud till följd av varumärkesintrång. Intrångsföremålet beskrevs genom att ett antal beteckningar på telefonmodeller angavs. Förbudet omfattade även förväxlingsbara beteckningar. Tingsrätten motiverade detta med att det inte kunde uteslutas att svarandens beteckningar avvikte från kärandens beteckningar.

Ett alltför snävt beskrivet intrångsföremål riskerar enligt min mening att ge svaranden stora möjligheter att kringgå förbudet. I många fall torde det inte vara besvärligt att förändra det intrångsgörande föremålet så att det faller utanför förbudets räckvidd. Utifall att även det nya föremålet faller inom den immateriella rättighetens skyddsomfång, tvingas rättighetsinnehavaren i många fall att starta en ny process för att sätta stopp för även detta intrång. Domstolens tendens att ge detta element en ytterst snäv omfattning kan enligt min mening kritiseras, såvida skyddsomfånget för den aktuella rättigheten är relativt stort. Det blir alltför lätt för intrångsgörare att kringgå förbuden. Såvida den immateriella rättighetens skyddsomfång är snävt, som exempelvis för brukskonst, så måste naturligtvis även beskrivningen av intrångsföremålet ges en snäv räckvidd. Problematiken kring att förbud som avser rättigheter med snäva skyddsomfång är lätta att kringgå har därmed sin grund i själva immaterialrättens omfattning, något som ligger utanför uppsatsämnet.

Frågan är inom vilka ramar domstolen får ändra omfattningen av intrångsföremålet. Westberg har uttalat sig om lagtolkningen av 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB avseende såväl materiella som immateriella objekt. Han menar att ordalydelsen direkt ger stöd för att dom inte får ges över helt annat objekt än vad som yrkas. Inte heller får dom ges över en större del av objektet vad som omfattas av yrkandet. Den språkliga utformningen av paragrafen ger dock inte stöd för att varje avvikelse från yrkat objekt är att se som dom över ”annat”. Det ska även noteras att dom på partiellt bifall är förenlig med 17 kapitlet 3 § 1 punkten. De första två ovan refererade rättsfallen illustrerar att domstolen kan avgränsa beskrivningen av intrångsföremålet med stöd av ett motsatsslut av 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB, så att dom får ges över det ”mindre”.

6.4 Omfattning i rum

6.4.1 Inom riket

Först kan konstateras att vitesförbud aldrig kan ges en vidare geografisk omfattning än skyddsomfånget på den ensamrätt förbudet avser upprätthålla. Immateriella rättigheter är territoriellt begränsade. Registrerade rättigheter är giltiga inom den stats territorium för vilka de beviljats. För oregistrerade rättigheter gäller att varje land självständigt tar ställning till om ett verk eller

²³⁷ Stockholms tingsrätts mål nr. T 6407-06, beslut den 22 mars 2006.

kännetecken uppfyller kraven för skydd.²³⁸ Territorialitetsprincipen gäller även för ensamrätter meddelade på europeisk nivå. Både internationella och europeiska patentansökningar är möjliga, men resulterar i ett antal skilda nationella patent.²³⁹ Rättsverkningarna av patent meddelade av EPO bestäms av nationell rätt.²⁴⁰ För inarbetade kännetecken gäller dessutom att skyddet kan vara begränsat till en del av en stat.²⁴¹ Gemenskapsvarumärken och gemenskapsformgivning har en enhetlig rättsverkan inom hela gemenskapen.²⁴²

Att territorialitetsprincipen är så starkt förankrad inom immaterialrätten tycks enligt mig leda till att flertalet förbuds räckvidd är begränsade till en stat. Ensamrätters skydd utsträcker sig ofta till hela landet varpå förbudets effektivitet kräver att även förbudet gäller i hela landet. Ofta saknas det anledning till att begränsa skyddets omfattning till en viss del av Sverige. Därför kan ofta förbudsyrkande utan territoriell begränsning anses omfatta hela Sverige, om inte processmaterialet ger stöd för en annan bedömning. Även förbudsdomar kan antas gälla hela Sverige, om inte någon geografisk begränsning uttryckligen anges i domslutet.²⁴³

För inarbetade kännetecken och firma, vars skyddsomfång kan vara begränsade till en del av en stat, kan det däremot finnas skäl att begränsa förbudet till viss del av Sverige. Förbudsyrkanden som rör dessa rättigheter kan innehålla en geografisk begränsning som finner stöd i utredningen. I sådana fall är situationen enkel, rätten kan inkludera den yrkande begränsningen i förbudsdomen.

En annan situation föreligger när käranden yrkar att förbudet ska gälla i ett större geografiskt område, medan utredningen i målet endast stöder ett förbud i en viss del av området. Westberg menar att det i sådana situationer torde vara tillåtet för rätten att begränsa förbudets geografiska omfång, genom en *e contrario* tolkning av 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB. Westbergs resonemang tar utgångspunkt i ett exempel om ändring av ett avstånd från en fastighet från 400 meter till ett kortare avstånd.²⁴⁴ Vid intrång i immaterialrättigheter rör det sig om betydligt större områden. Trots det anser jag att man med ledning av detta resonemang kan dra slutsatsen att rätten *ex officio* kan avgränsa förbudets geografiska område ytterligare. Noteras kan att eftersom mål om vitesförbud vid intrång i ensamrätter är indispositiva tvistemål, är rätten obunden av parts åberopande av rättsfaktum. Rätten bör därför enligt Westberg åläggas en upplysningsplikt, så att parterna bereds tillfälle att yttra sig över omständigheter som kan föranleda en begränsning samt inkomma med utredning härom. Till skillnad

²³⁸ Norrgård, 2005, s. 572.

²³⁹ Internationell patentansökan sker enligt Patent Cooperation Treaty. Europeisk patentansökan sker enligt European Patent Convention/ Europeiska Patentkonventionen. Levin, 2011, s. 244ff.

²⁴⁰ Artikel 2(2) EPC.

²⁴¹ Levin, 2011, s. 406f.

²⁴² Artikel 1(2) EU-VMF och artikel 1(3) EU-FGF.

²⁴³ Jfr. Westberg, 2004, s. 211.

²⁴⁴ Westberg, 1988 s. 360ff. och 381ff.

från i dispositiva mål torde kändanden inte kunna förhindra att dom ges över det ”mindre” genom att motsätta sig detta.²⁴⁵

Ytterligare en situation som kan uppkomma är när yrkandet inte innehåller någon uttrycklig geografisk avgränsning, medan utredningen i målet endast ger stöd för ett förbud i en viss del av området. Westberg anför, i ett resonemang avseenden provisoriska förbud, att domstolen i dessa fall torde kunna begränsa förordnandet till lämpligt geografiskt område. Detta förutsatt att den geografiska avgränsningen vinner stöd i processmaterialet.²⁴⁶ Ovanstående resonemang om konsekvenser av att talan om förbud vid vite i intrångstvister betraktas som indispositiva mål är aktuellt även i dessa situationer.

I NJA 1977 s. 487 yrkade kändanden att svaranden skulle förbjudas använda en firma och vissa sekundära kännetecken eftersom det gjorde intrång i kändandens oregistrerade kännetecken. Kändandens yrkande saknade en uttrycklig geografisk begränsning. Utredningen visade att kändandens kännetecken var inarbetat i två kommuner. Hovrätten förbjöd svaranden att inom dessa kommuner använda sin firma och övriga påtalade kännetecken. Högsta domstolen fastställde Hovrättens domslut. Högsta domstolen menade att om den rätt som utsätts för intrång är begränsad till visst område, bör förbudets omfattning anpassas efter det.

Rätten kommenterar inte domslutets förenlighet med kändandens yrkande och 17 kapitlet 3 § 1 p RB. En möjlig tolkning av NJA 1977 s. 487 är att dom får ges över det geografiskt ”mindre”, så även när kändanden inte uttryckligen avgränsat förbudsyrkandet i geografiskt hänseende.²⁴⁷ Att meddela förbud inom ett större område än det kändanden yrkar hindras däremot av 17 kapitlet 3 § 1 p RB.²⁴⁸

6.4.2 Extraterritoriella förbud

Det finns även möjlighet att ge förbud extraterritoriell räckvidd. Antag exempelvis att intrång i en ensamrätt begåtts i flera länder. Såvida svensk domsrätt kan grundas kan förbudstalan väckas i Sverige mot aktiviteter som utförs i andra stater. På grund av att talan om vitesförbud vid intrång i en ensamrätt klassificeras som ett indispositivt mål, så ska även utländsk rätt beaktas ex officio av svensk domstol.²⁴⁹ Parters överenskommelse om tillämplig lag kan heller inte utan vidare accepteras av rätten.²⁵⁰

Inom EU kan svensk domstols behörighet grundas på Bryssel 1-förordningen²⁵¹. Förordningen är tillämplig på tvister av internationell

²⁴⁵ Westberg, 1988, s. 362f.

²⁴⁶ Westberg, 2004, s. 212.

²⁴⁷ För vidare läsning angående tolkningen av NJA 1977 s. 487, se Heuman, 1982, s. 37 och Westberg, 1988, 381ff.

²⁴⁸ Westberg, 1988 s. 381ff.

²⁴⁹ Kvalifikationen av mål som indispositiva eller dispositiva torde här ske enligt svensk rätt, se vidare Bogdan, 2008, s. 46.

²⁵⁰ Bogdan, 2008, s. 46f.

²⁵¹ Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet

karaktär på privaträttens område, vilket förbudstalan faller in under.²⁵² Det finns flera anknytningspunkter som skulle kunna grunda svensk domsrätt avseende förbudstalan vid immaterialrättsliga intrång. Om svaranden har sin hemvist i Sverige, *forum domicili*²⁵³ eller om skadan inträffat eller kan inträffa i Sverige, *forum delicti*²⁵⁴ kan en förbudstalan prövas här i landet.

Vidare kan en talan som avser ett *enskilt anspråk med anledning av brott* under vissa förutsättningar väckas vid den domstol där brottet är anhängigt.²⁵⁵ Enligt Maunsbach kan förbudstalan inom varumärkesrätten, som formuleras på sådant sätt att anspråk från rättighetsinnehavaren riktas mot en potentiell skadevällare, utgöra ett privaträttsligt anspråk.²⁵⁶ Detta resonemang torde enligt min mening gälla även övriga immateriella rättigheter. Svensk domsrätt torde även kunna grundas via regeln om *etableringsställets forum*, såvida svaranden bedriver en filial i domstolslandet och intrånget härrör sig till verksamhet vid denna filial.²⁵⁷ Det kan även diskuteras om regeln om *konnexitet* under vissa förutsättningar skulle kunna grunda svensk domsrätt i intrångsmål.²⁵⁸ Regeln stadgar att en domstol som är behörig att ta upp ett mål under vissa förutsättningar på grund av samband med ett annat mål även kan pröva detta. I intrångsmål torde artikel 6(1) avseende mål med flera svarande eller artikel 6(3) avseende genkärsmål under vissa förutsättningar aktualiseras.²⁵⁹

och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

²⁵² Artikel 1 Bryssel 1-förordningen. Genom "Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område" är Bryssel 1-förordningen även tillämplig avseende Danmark. Avtalet godkändes avtalet på EU:s vägnar genom rådets beslut 2006/325/EG av den 27 april 2006 om ingående av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område. Island, Norge och Schweiz är anslutna till konventionen om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, Luganokonventionen. Luganokonventionen är i princip en identisk kopia av Brysselkonventionen. Bryssel 1-förordningen bygger på Brysselkonventionen. I uppsatsen hänvisas av enkelhetsskäl till Bryssel 1-förordningens regler. För mer information, se Maunsbach, 2005, s. 17ff.

²⁵³ Artikel 2 Bryssel 1-förordningen. Avseende fysiska personers hemvist, se artikel 59 Bryssel 1-förordningen. Avseende juridiska personers hemvist, se artikel 60 Bryssel 1-förordningen.

²⁵⁴ Artikel 5(3) Bryssel 1-förordningen. Tillägget "...eller kan inträffa." i artikel 5(3) Bryssel 1-förordningen förtydligar att artikeln kan användas i förebyggande syfte när skada ännu inte inträffat. I mål nr C-167/00 Verein für Konsumenteninformation mot Henkel klargörs att motsvarande artikel i Brysselkonventionen omfattar förbudstalan i förebyggande syfte. Europadomstolen poängterar att artikel 5(3) i Bryssel 1-förordningen ska ges samma räckvidd, se p. 48-49 mål nr C-167/00. Se även NJA 2000 s. 273, RH 2008:4 och Maunsbach, 2005 s. 136f.

²⁵⁵ Artikel 5(4) Bryssel 1-förordningen. Se vidare Maunsbach, 2005, s. 154ff.

²⁵⁶ Maunsbach, 2005, s. 155f.

²⁵⁷ Artikel 5(5) Bryssel 1-förordningen. Se vidare Maunsbach 2005, s. 158ff. Se även mål nr C 33/78 Somafer mot Saar-Ferngas och C-439/93 Lloyd's Register of Shipping mot Campenon Bernard avseende tolkning av artikeln.

²⁵⁸ Artikel 6 Bryssel 1-förordningen.

²⁵⁹ Se vidare Maunsbach, 2005, s. 164ff, Lundstedt och Maunsbach, 2003 samt Hellner och Pålsson, 2010, kapitel 2.8.2 och 2.8.4.

Mål C-539/03 avsåg ett europeiskt patent, meddelat i flera stater. Intrånget bestod av handlingar som begåtts i en eller flera stater, av flera bolag med säte i dessa stater. EU-domstolen menade att det inte fanns risk för oförenliga domar utifall att målen prövades i olika rättegångar. Så var fallet även om bolagen agerat på samma eller liknade sätt och ingick i samma koncern. Artikel 6(1) Brysselkonventionen var därför inte tillämplig.²⁶⁰

Hellner och Pålsson resonerar i anslutning till målet att huvudlinjen i EU-domstolens praxis torde vara att artikel 6(1) Bryssel 1-förordningen ska ges en restriktiv tolkning.²⁶¹ Slutligen har en domstol enligt förordningen exklusiv behörighet, såvida talan avser registrering eller giltighet av immaterialrättigheter för vilken det krävs deposition eller registrering. I dessa fall tillkommer domsrätten domstolarna i den medlemsstat där depositionen eller registreringen begärts eller ägt rum. Som huvudregel omfattas inte intrångstalan av bestämmelsen. Om ett intrångsmål prejudiciellt väcker frågan om giltigheten av en rättighet, kan dock domsrätt grundas via bestämmelsen^{262 263}.

Eftersom vite enligt svensk rätt tillfaller staten, ifrågasätter Maunsbach om svenska vitesförbud faller in under förordningens tillämpningsområde.²⁶⁴ Av hovrättens domskäl i NJA 2007 s. 287 framgår att rätten inte ansåg att ett förbudsyrkande som förenas med vite gör att tvisten upphör att vara privaträttslig. Rätten menade att vitessanktionens eventuella offentlighetsrättsliga natur saknar betydelse för domstols behörighet. En jämförelse görs mellan kumulation av enskilt anspråk och åtal för brott i artikel 5.4 Bryssel 1-förordningen, där exempelvis en offentlighetsrättslig bötesstraff inte förtar tvistens privaträttsliga karaktär.

Det kan även noteras att det i artikel 49 Bryssel 1-förordningen anges att en utländsk dom om vite endast är verkställbar i en annan medlemsstat om vitets belopp slutligt har fastställts i ursprungsmedlemsstaten. Detta medför att domar där vitet bestämts löpande kan vara svåra att verkställa i andra medlemsländer. När löpande vite med anledning av överträdelse av ett förbud döms ut, fixeras dock vitet. Såvida begäran avseende överträdelse av förbud anhängiggörs i Sverige, ger inte förbud med löpande vite upphov till verkställighetsproblem.²⁶⁵ Bryssel 1-förordningen reglerar inte huruvida vite som betalas ut till staten kan verkställas eller inte i enlighet med förordningen.²⁶⁶ EU-domstolen har inte tagit ställning till frågan och oenighet råder i juridisk doktrin.²⁶⁷

²⁶⁰ C-539/03, Roche Nederland BV med flera mot Fredrick Primus och Milton Goldenberg.

²⁶¹ Hellner och Pålsson, 2010, kapitel 2.8.2.

²⁶² C-4/03, Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co. KG mot Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG, Hellner och Pålsson, 2010, kapitel 2.8.2.

²⁶³ Artikel 22(4) Bryssel-1-förordningen. Se vidare Pålsson, 2010, kapitel 4.5.

²⁶⁴ Maunsbach, 2005, s. 138.

²⁶⁵ Maunsbach, 2005, s. 138.

²⁶⁶ Schlosser, p. 213.

²⁶⁷ Hovrättens domskäl i NJA 2007 s. 287. Avseende juridisk doktrin hänvisar hovrätten till Kropholler, 2005, s. 492.

Tilläggas ska att *varumärkesförordningen och formgivningingsförordningen* sätter upp vissa specialregler avseende domsrätt. Förordningarna äger företräde framför domsrättsreglerna i Bryssel 1-förordningen och Brysselkonventionen.²⁶⁸ Maunsbach anser att det övergripande syftet med specialregleringen i varumärkesförordningen är att det alltid ska finnas en behörig domstol för mål om gemenskapsvarumärken i någon av medlemsstaterna. Anledningen till denna generösa domsrätt är gemenskapsvarumärkens starka anknytning till unionen gör att målen bäst prövas av domstolarna för gemenskapsvarumärken.²⁶⁹ Motsvarande resonemang anser jag även omfatta regleringen i formgivningingsförordningen.

Vad som särskilt kan kommenteras är att domstolarna för gemenskapsvarumärken och gemenskapsformgivning, vilka är nationella domstolar utsedda av medlemsstaterna,²⁷⁰ har exklusiv behörighet i fråga om talan om intrång.²⁷¹ Utgångspunkten är, liksom i Bryssel- och Luganoreglerna, att svarandens hemvist grundar domsrätt.²⁷² Det kan diskuteras vilken geografisk räckvidd förbud som utdömts med anledning av intrång i ett gemenskapsvarumärke eller gemenskapsformgivning har i övriga medlemsstater. Räckvidden av åtgärder som den nationella domstolen kan kombinera förbud med, såsom vite, kan även diskuteras. Avseende gemenskapsvarumärken har frågan nu klargjorts av EU-domstolen. Även viss nationell praxis tar ställning till ett förbuds räckvidd med anledning av intrång i gemenskapsformgivning.

EU-domstolen klargjorde i C-235/09²⁷³ den geografiska räckvidden av förbud mot fortsatt intrång eller fortsatta handlingar som skulle kunna innebära intrång i ett gemenskapsvarumärke.²⁷⁴ Som huvudregel omfattar sådana förbud hela Europeiska unionen. Tvångsåtgärder, såsom vite, vilka domstolen i enlighet med sin nationella rätt vidtagit för att säkerställa att förbudet efterlevs, har rättsverkan i de medlemsstater som omfattas av förbudet. Om motsvarande tvångsåtgärder i någon av de andra medlemsstaterna inte finns, ska förbudets efterlevnad på ett likvärdigt sätt säkerställas genom relevanta bestämmelser i denna medlemsstats nationella rätt.

Ett engelskt rättsfall mellan *Mattel Inc v. Simba Toys*²⁷⁵ från High Court of Justice avsåg intrång i en oregistrerad formgivning grundad på formgivningingsförordningen. Ett intermistiskt beslut utfärdades vilket förbjöd *Simba Toys* att befatta sig med den intrångsgörande produkten i hela EU.²⁷⁶ Målet visar att ett avgörande om

²⁶⁸ Avdelning X i EU-VMF behandlar behörighet och förfarande i mål om gemenskapsvarumärken, se särskilt artikel 94.1 EU-VMF. Motsvarande bestämmelser i formgivningingsförordningen finns i Avdelning IX, se särskilt artikel 79(1) EU-FGF.

²⁶⁹ Maunsbach, 2005, s. 289.

²⁷⁰ Artikel 95(1) EU-VMF, artikel 80(1) EU-FGF.

²⁷¹ Artikel 96(a) EU-VMF, artikel 81(a) EU-FGF.

²⁷² Artikel 97(1) EU-VMF, artikel 82(1) EU-FGF. Notera att även karendens hemvist och OHIM:s säte utgör domsrättsgrunder enligt artikel 97(2-3) EU-VMF samt artikel 82(2-3) EU-FGF.

²⁷³ Mål C-235/09, *DHL Express France SAS mot Chronopost SA*.

²⁷⁴ Tolkning av artikel 98(1) i rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken, i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 3288/94 av den 22 december 1994. Artikel 102(1) nuvarande EU-VMF.

²⁷⁵ High court of Justice den 31.10.2003 (*Mattel, Inc. v. Simba Toys*).

²⁷⁶ *Colston m.fl.*, 2010, s. 525.

oregistrerad formgivning som görs i ett land som är grundad på formgivningsförordningen kan få effekt i hela EU.²⁷⁷

Det saknas direkt tillämpliga regler för att förbud med extraterritoriell räckvidd ska kunna utfärdas av svensk domstol med giltighet i länder som inte är anslutna till Bryssel- och Luganoreglerna. Svensk domsrätt grundas i dessa fall via analogier. I doktrin och domstolspraxis förs en diskussion om lämpliga analogier utgörs av de allmänna forumreglerna i 10 kapitlet RB eller Bryssel- och Luganoreglerna²⁷⁸. Traditionellt så har de allmänna forumreglerna använts.²⁷⁹ Bogdan menar att Bryssel- och Luganoreglerna torde vara mindre lyckade i fall när en analogisk tillämpning leder till en inskränkning av den svenska domsrätten, i jämförelse med nationella autonoma domsrättsregler.²⁸⁰ Maunsbach menar att Bryssel- och Luganoreglerna bör tillämpas analogt såvida de ger samma resultat som interna nationella regler. Såvida något av regelverken ger upphov till en mer generös domsrätt, torde det inte föreligga något hinder mot att svensk domstol väljer att göra analogier i enlighet med detta verk, men större försiktighet bör då iakttas.²⁸¹

Den främsta skillnaden mellan valet av analog tillämpning av nationella autonoma domsrättsregler och Bryssel- och Luganoreglerna torde vara bestämmelsen om förmögenhetsforum i 10 kapitel 3 § 1 stycket RB, vilken saknar motsvarighet i Bryssel- och Luganoreglerna.²⁸² Bestämmelsens första mening anger att om den svarande saknar känd hemvist i Sverige kan i tvist om betalningsskyldighet sökas där tillhörig egendom finns, så kallat *allmänt förmögenhetsforum*. Bestämmelsen förutsätter tvist gällande betalningsskyldighet och torde därför enligt mig aktualiseras främst vid mål om utdömmande av vite. I andra meningen framgår att i tvist om lös egendom kan domsrätt grundas där egendomen finns, *forum rei sitae*. Vid *forum rei sitae* kan tvist röra annat än betalningsskyldighet,²⁸³ varvid det kan diskuteras om denna bestämmelse analogt skulle kunna grunda domsrätt vid förbudstalan på grund av intrång i immateriella rättigheter. Immateriella rättigheter betraktas i huvudsak som lös egendom.²⁸⁴ Övriga anknytningspunkter som kan föranleda domsrätt enligt en analog tillämpning av 10 kapitlet RB återfinns i stor utsträckning i Bryssel- och Luganoreglerna, varvid dessa inte explicit utreds här.²⁸⁵

²⁷⁷ Levin, 2011, s. 372.

²⁷⁸ Se exempelvis NJA 2001 s. 800 där Bryssel- och Luganoreglerna inte var direkt tillämpliga. Högsta domstolen fastställde domsrätt med stöd av 10 kapitlet 4 § RB. I NJA 1994 s. 81 angav Högsta domstolen däremot att Luganokonventionen får anses ge uttryck för internationellt vedertagna principer om kompetenskonflikter mellan domstolar i olika länder. Se Pålsson angående NJA 1994 s. 81 i SvJT 2001, s. 796.

²⁷⁹ Maunsbach, 2005, s. 204.

²⁸⁰ Bogdan, 2008, s. 115.

²⁸¹ Maunsbach, 2005, s. 208.

²⁸² Jfr. artikel 3 Bryssel 1-förordningen.

²⁸³ Maunsbach, 2005, s. 209.

²⁸⁴ Se exempelvis prop. 1987/88:4, s. 15 och prop. 1978/79:28, s. 153.

²⁸⁵ För vidare läsning, se Maunsbach, 2005 s. 204ff och Bogdan, 2008, s.112ff.

Ovanstående utredning visar att svensk domstol kan utfärda förbud som sträcker sig utanför svenska statens gränser. Frågan är om det uttryckligen av sökandens yrkande måste framgå att denne yrkar på ett extraterritoriellt förbud samt vilka länder talan i så fall avser för att rätten ska kunna utdöma ett dylikt förbud. Det kan diskuteras om det istället är tillräckligt att intrångets internationella karaktär framgår av processmaterialet. Med utgångspunkt i territorialitetsprincipens starka förankring inom immaterialrätten samt att det måste höra till ovanligheten att sökanden är ute efter denna typ av förbud drar jag slutsatsen av att käranden explicit måste inkludera de länder talan avser i yrkandet.

I NJA 2007 s. 287 yrkade käranden att rätten "... vid vite förbjuda MSR att [...] något av länderna Spanien, Storbritannien, Belgien, Nederländerna, Luxemburg (Benelux) eller Frankrike (yrkande 1.2)." Käranden angav alltså uttryckligen i yrkandet vilka stater förbudet avsåg gälla. Svensk domsrätt grundades via artikel 5(3) Bryssel 1-förordningen, forum delicti. Forum delicti utgörs av skadeorten eller handlingsorten. Omedelbar skada i artikel 5(3):s bemärkelse anses inträffa där en varumärkesrätt är giltig, det vill säga i skyddslandet. Skadan i Sverige hade inträffat i det svenska varumärket. Därav ansåg sig svensk domstol endast behörig att pröva yrkandet till den del det hänförde sig till intrång i Aredals svenska varumärke. I övrigt avvisades talan.

Kritik mot att en nationell domstol kan utdöma förbud med extraterritoriell räckvidd kan resas med anledning av att rättens kunskap om förhållandena utomlands torde vara begränsad, särskilt i jämförelse med den nationella domstolens kunskaper i den stat där intrånget skett. Mot detta kan hävdas att effektiviteten av ett vitesförbud begränsas betydligt om rätten endast kan befatta sig med ageranden innanför det egna territoriet.²⁸⁶ Såväl immateriella rättigheters skydd som konsekvenserna av intrång är i många fall gränsöverskridande. Den internationella och europeiska harmoniseringen möjliggör i allt större utsträckning en större kompetens hos nationella domstolar att utfärda förbud med extraterritoriell räckvidd. Samtidigt bör de skillnader som finns i olika länders nationella lagstiftning inte underskattas, i synnerhet inte på internationell nivå.

Jag har inte funnit många exempel i praxis där den sökande yrkar på extraterritoriella förbud. Det kan tänkas att rättighetsinnehavare vars ensamrätt åtnjuter skydd i flera länder av processekonomiska skäl nöjer sig med att bedriva en intrångsprocess i en stat. Om resultatet av processen är gynnande kan de sedan använda detta för att avskräcka eventuella intrångsgörare från ett likande agerande i andra stater.

6.5 Omfattning i tid

Ulf Bernitz med flera anger att vitesförbud kan begränsas till en viss tid.²⁸⁷ Däremot krävs inte att det i förbudet anges under vilken tidsrymd det gäller. Tvärtom anges i förarbetena till viteslagen att förbudsviten bör kunna gälla

²⁸⁶ Jfr. Westberg, 2004, s. 219.

²⁸⁷ Bernitz m.fl., 2009, s. 387.

under en obegränsad tid.²⁸⁸ Rätten torde alltså inte vara skyldig att tidsbegränsa förbudet för att uppfylla de krav på förbudsformuleringen som förarbetena uppställer.

Med undantag för varumärkesrätten är samtliga ensamrätter tidsbegränsade.²⁸⁹ För förlängt varumärkesrättsligt skydd krävs omregistrering eller att inarbetningen upprätthålls.²⁹⁰ I fråga om immaterialrättsliga förbud torde det ofta vara naturligt att förbudet upphör att gälla först när ensamrätten som förbudet avser skydda upphör. I praxis finns exempel där käranden redan i yrkandet infört en sådan tidsbegränsning.²⁹¹

I tingsrättens mål nr T 2948-01²⁹² om intrång i patent yrkade käranden att svaranden vid vite förbjuds att "... så länge EP 0 401 273 B1 är gällande i Sverige, marknadsföra eller försälja en anordning för övervakning av objekt med anseende på överhettning benämnd Spisväktaren Charlie...". Tingsrätten meddelar ett förbud utformat i förenlighet med yrkandet, med tillägget "... benämnd Spisväktaren Charlie i utförande enligt bilaga I." Notera att den tidsmässiga avgränsningen i detta fall fanns redan i yrkandet.

I tingsrättens mål nr T 18906-05²⁹³ om intrång i upphovsrätt yrkade käranden att svaranden såväl interimistiskt som slutligt skulle förbjudas att "... framställa exemplar av [...] under den återstående skyddstiden för det upphovsrättsligt skyddade alstret...". Tingsrätten meddelade ett interimistiskt förbud i enlighet med yrkandet. I fråga om slutligt vite lämnade tingsrätten käromålet utan bifall på grund av att verket inte ansågs ha upphovsrättsligt skydd. Även här fanns den tidsmässiga avgränsningen i yrkandet.

Fråga är om det är nödvändigt att uttryckligen skriva ut en tidsbegränsning som anger att förbudet upphör när ensamrätten upphör. I flertalet fall skrivs inte en sådan tidsbegränsning ut, trots att det rör fråga om tidsbegränsade ensamrätter. Sökanden har heller inte innefattat en tidsbegränsning i yrkandet. Enligt min mening torde det därför kunna anses underförstått att ett vitesförbud endast är giltigt så länge ensamrätten består.

²⁸⁸ Prop. 1984/85:96 s. 48.

²⁸⁹ Detta framgår bland annat av 2 kapitlet 33 § VML, 4 kapitlet 43 § URL, 4 kapitlet 40 § PL och 24 § ML.

²⁹⁰ 2 kapitlet 33 § VML.

²⁹¹ Westberg anser att en sådan tidsangivelse är missvisande och felaktig gällande intermistiska förbud. Detta eftersom förordnandet när som helst kan omprövas samt att beslutet kan upphävas av andra skäl än ensamrättens upphörande, såsom att sabotagerisken bortfaller. Se Westberg, 2004, s. 225 för vidare läsning. Detsamma torde enligt min mening inte kunna anföras gällande slutliga förbud, eftersom förbudsdomar inte omprövas eller bortfaller enligt samma premisser som intermistiska förbud.

²⁹² Stockholms tingsrätts mål nr. T 2949-01, dom den 9 februari 2004. Jfr. även följande mål om interimistiska förbud på grund av intrång i patent, förbuden gäller *så länge tilläggsskyddet är gällande*; Stockholm tingsrätts mål nr. T 15141-05, beslut den 6 februari 2006 och Stockholms tingsrätt mål nr. T 252-05 och T 15175-05, beslut den 6 februari 2006.

²⁹³ Stockholms tingsrätts mål nr. T 18906-05, beslut den 7 september 2005 och Stockholms tingsrätts mål nr. T 18906-05, dom den 27 december 2007.

I Svea hovrätts dom i mål nr T 8982-05(fjällräven)²⁹⁴ om slutligt förbud på grund av upphovsrättsintrång innefattade varken kärandens yrkande eller det av hovrätten utformade förbudet en tidsbegränsning, trots att det rör sig om ett objekt med tidsbegränsat skydd.

I de varumärkesrättsliga målen NJA 2007 s. 431 (NOKIA) och NJA 2008 s. 1082 (North Face) om slutliga förbud angavs varken i yrkandet eller i förbudsdomen att ensamrättens bestånd var en förutsättning för förbudets giltighet.

Om käranden yrkar på ett tidsbegränsat förbud torde rätten som huvudregel inte ex officio kunna utöka tidsperiodens längd. Det vore att ge dom över ”mera” än vad part yrkat. Däremot menar Westberg att 17 kapitlet 3 § 1 p RB inte hindrar rätten från att förkorta den yrkade tidsperioden, förutsatt att svaranden bestridit käromålet eller överlämnat det till rätten för prövning utan att vare sig bestrida eller medge det.²⁹⁵ Eftersom mål om vitesförbud torde behandlas som indispositiva mål, så bör enligt min mening rätten kunna begränsa den yrkade tidsperioden, oberoende av om svaranden medgett talan.

Utifall den kärande inte utsatt någon tidsperiod i sitt yrkande, men rätten anser att förbudet bör vara tidsbestämt, kan rätten se yrkandet som obestämt varpå käranden kan åläggas att precisera sitt yrkande i enlighet med 42 kapitlet 3 § RB. Rätten kan även välja att tolka kärandens yrkande som att käranden begär längsta tänkbara tidsperiod. En sådan tolkning gör att rätten troligtvis ex officio får förkorta tidsperioden, eftersom dom över ”mindre” borde vara förenligt med 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB. Slutligen kan rätten genom lagtolkning av 17 kapitlet 3 § 1 punkten ”annat” och ”mera” komma fram till att de ex officio kan utsätta en tidsangivelse.²⁹⁶

6.6 Vitesbelopp

Vitet ska fastställas till ett belopp som, med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt, kan antas förmå adressaten att följa det föreläggandet vitet är förenat med.²⁹⁷ Vidare menar lagstiftaren att vitet bör sättas så högt att det inte är ekonomiskt fördelaktigt för adressaten att underlåta att iaktta förbudet.²⁹⁸ I förarbetena till de immaterialrättsliga lagarna anges att det ska finnas en lämplig anpassning till vitesbeloppets storlek, så att inte intrång lönar sig. För att verka avhållande även när det finns starka ekonomiska intressen, bör någon högsta gräns för vitesbeloppets storlek inte föreskrivas. Mycket höga vitesbelopp bör därför kunna komma ifråga.²⁹⁹

²⁹⁴ Svea hovrätts dom den 21 december 2006, mål nr T 8982-05. Målet prövades av Högsta domstolen i den del som avsåg rättegångskostnader, Högsta domstolens beslut den 10 september 2007, mål nr T397-07.

²⁹⁵ Westberg, 1988, s. 387ff.

²⁹⁶ Westberg, 1988, s. 391.

²⁹⁷ 3 § Lag om viten.

²⁹⁸ Prop. 1984/85:96, s. 27.

²⁹⁹ Prop. 1993/94, s. 48 och prop. 1985/86, s. 41.

Enligt lag om viten ska vitesbeloppet som huvudregel fastställas till ett bestämt belopp.³⁰⁰ Vitet får även föreläggas som löpande vite om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna.³⁰¹ Löpande vite får inte användas schablonmässigt, utan det ska göras en prövning i varje enskilt fall. När det finns skäl att befara att en näringsidkare kan komma att åsidosätta domstolens beslut upprepade gånger utifrån tidigare beteende och marknadens särskilda beskaffenhet, anses i praxis att löpande vite kan aktualiseras.³⁰² Då bestäms vitet till ett visst belopp för varje tidsperiod under vilken föreläggandet inte har följts, eller om förläggandet avser en återkommande förpliktelse, varje gång adressaten underlåter att uppfylla denna. Om vitesföreläggandet innefattar ett förbud kan det istället bestämmas att vitet ska betalas varje gång förbudet överträds. Om någon särskild föreskrift anger att vitet inte får överstiga ett visst högsta belopp, får löpande vite inte tillämpas.³⁰³ I proposition 1993/94:122 ”*Skärpta åtgärder mot immaterialrättsliga intrång*” framhålls att löpande vite vid behov bör kunna användas vid intrång.³⁰⁴

I förarbetena till de immaterialrättsliga lagarna kan läsas att det ankommer på rätten att självständigt ta ställning till vitesbeloppets storlek.³⁰⁵ Noteras ska att detta inte innebär att den kärende inte kan sätta ut ett förslag till vitesbelopp.³⁰⁶ Jag menar att anvisningen i förarbetena torde innebära att vitesbeloppets storlek kan ses som ett undantag till 17 kapitlet 3 § 1 punkten RB, det vill säga att domstolarna med hänvisning till uttalandet i förarbetena kan kombinera förbudet med ett högre vitesbelopp än käranden yrkat.

Som hovrätten poängterar i NJA 2007 s. 431 finns det flera skäl bakom att förbudet ska ges en precis formulering. Det är dels nödvändigt för att intrångsgöraren ska kunna inrätta sitt handlande så att denne inte drabbas av sanktionen. Ett tydligt förbud gör det inte heller alltför svårt att avgöra om ett handlande strider mot förbudet eller inte. Ett otydligt förbud kan ge upphov till komplicerade processer, eftersom ett handlande som faller utanför förbudet kan bli föremål för straffsanktioner medan ett handlande som faller innanför förbudet inte kan det. Möjligheten att väcka allmänt åtal för ett framtida intrång inskränks genom ett allför omfattande vitesförbud.³⁰⁷

³⁰⁰ 3 § VL.

³⁰¹ 4 § 1 st. VL, Olsson, 2011, kommentar till 7 kapitlet 53 b § 1 st. URL.

³⁰² Stockholms tingsrätt mål nr. T 18320-01, beslut 10 oktober 2002

³⁰³ 4 § VL.

³⁰⁴ Prop.1993/94, s. 48.

³⁰⁵ Prop. 1974:4, s. 221, prop. 1985/86:86, s. 4, prop. 1993/94:122, s. 67 och NJA 2000 s. 435 I och II.

³⁰⁶ Se exempelvis NJA 2007 s. 431 och NJA 2008 s. 1082.

³⁰⁷ NJA 2007 s. 431.

7 Sammanfattande reflektioner

Uppsatsens primära syfte är att utreda huruvida vitesförbud är en effektiv sanktionsform vid intrång i immateriella rättigheter. Som läsaren upptäckt är effektiviteten beroende av en mängd, ofta sammanlänkade, faktorer. Flera olika aktörer påverkar även förbudets funktion. Såväl den svenske som den europeiska unionens lagstiftare sätter upp ramar för hur vitesförbudet kan verka. Hur käranden utformar sitt yrkande är av avgörande betydelse för vilket förbud denne vid bifallande dom kan erhålla. I vilken uträkning och på vilket sätt rätten ex officio påverkar förbudets utformning styr även förbudets effektivitet. Vad rätten anser täcks in av ett vitesförbud, i mål om utdömmande av vite, påverkar effektiviteten av sanktionen. Än viktigare kan i många fall vara vad den svarande anser täcks in i ett vitesförbud. Detta eftersom flertalet utdömda förbud aldrig leder till utdömmande av vite. Istället anpassar den svarande sitt beteende efter vad denne anser att förbudet omfattar.

I uppsatsen har även EU-domstolens praxis betydelse för hur svenska domstolar hanterar mål om vitesförbud vid intrång i ensamrätter påvisats. De många aktörerna försvårar att på ett övergripande plan uttala sig huruvida vitesförbud såsom det fungerar i svensk rätt, är ett effektivt vapen mot intrång. Exempelvis kan ett ineffektivt förbud bero på att käranden inte utformat sitt yrkande på ett tillfredställande sätt. Felet ligger då inte i hur lagen i sig är utformad. I denna bemärkelse kan uppsatsen ses som en utredning av hur ett vitesförbud i svensk rätt kan göras så effektivt som möjligt. Genom att rättighetsinnehavare är väl bekanta med vitesförbudets ”spelregler” kan de erhålla ett så effektivt förbud som möjligt. Vissa antaganden och iakttagelser kan göras.

På grund av immaterialrättigheters allt mer gränsöverskridande karaktär är det en nödvändighet att extraterritoriella förbud kan utverkas. Ju mer sanktionsformen harmoniseras, både på internationell och på europeisk nivå, ju större möjligheter ges rättighetsinnehavaren att på ett effektivt sätt skydda sina rättigheter. I framkant för en ökad harmonisering ligger gemenskapsvarumärken och gemenskapsformgivningar. Territorialitetsprincipen är dock fortfarande starkt förankrad i det immaterialrättsliga äganderättssystemet.

Genom att käranden enbart behöver föra bevisning om intrång i objektiv bemärkelse ökar möjligheterna till att få utverkat ett förbud mot intrång. Efter sanktionens införande har möjligheterna att rikta förbud även mot försök och förberedelse införts. Medverkansansvaret har skrivits ut explicit i lagtexten. Även kretsen taleberättigade har utökats något till att omfatta de med ett direkt intresse i saken. Anledningen till ändringarna är främst harmoniseringsprocessen inom EU, eftersom man inom unionen vill öka effektiviteten av sanktionerna inom immaterialrättens område.

Även inom EU ser man ett behov av effektiva sanktioner för att stärka innovation och nyskapande. Både införandet av vitesförbudet i svensk rätt och de senare ändringarna i regleringen av förbudet har alltså skett med avsikt att ställa en så effektiv sanktion som möjligt till förfogande för rättighetsinnehavare. Enligt mig så har förändringarna även lett till en effektivare sanktion, i den meningen att vitesförbudet numera aktualiseras vid fler situationer och att fler personer har rätt att väcka talan. Vilka kretsen med direkt intresse i saken utgörs av kan dock uppfattas som oklart, något som hämmar sanktionens effektivitet.

Lagstiftaren ställer tämligen omfattande krav på att såväl förbudsyrkandet som domen ska vara relativt avgränsade. Ett alltför vitt förbud är inte heller önskvärt. Det skulle konsumera möjligheterna till framtida åtal och vara allför ingripande mot svaranden. Det kan även ifrågasättas om ett alltför brett förbud inte motverkar innovation och nyskapande. Dessutom utdöms förbud som konsekvens av att en olovlig handling begås och ska därför ta sikte på denna handling. Istället ankommer det på sökanden att utforma yrkande på ett erforderligt sätt, avseende de sex element som vitesförbudet består av. En kreativ sökande kan utforma förbudsyrkandet så att det vid bifallande dom exempelvis även påverkar tredje mans rättsliga ställning. Det läggs ett stort ansvar på sökanden för att förbudet ska få en effektiv utformning.

Viss kritik kan enligt mig riktas mot att det krävs att intrångsföremålet ges en så precis beskrivning att vitesförbuden ofta enbart täcker den i målet intrångsgörande produkten. Förbudets framåtblickande funktion blir inte särskilt stor om svaranden genom smärre ändringar kan kringgå förbudet.

I övrigt tyder praxis på att kringgående av vitesförbud i möjligaste mån förhindras, något som ökar förbudets effektivitet. Att det klargjorts att vitesförbud kan riktas mot en ställföreträdare parallellt med den juridiska personen för att förbudet ska få avsedd verkan är exempel på sådana tendenser.³⁰⁸ Domstolarnas bedömning av vilka handlingar som innefattas i ett vitesförbud vid utdömande av vite visar även på att svaranden åläggs ett långtgående ansvar att följa förbudet.³⁰⁹

Ramarna för hur domstolen via officialprövning kan påverka förbudet framgår av uppsatsens sjätte kapitel. Generellt kan anföras att det torde vara tillåtet för domstolen att via ett motsatsslut av 17 kapitlet 3 § 1 punkten rättegångsbalken ge dom över det mindre. Däremot kan domstolen inte ge dom över annat eller mer än part yrkat. Domstolen torde dock i viss uträkning kunna påverka parts yrkande via materiell processledning.

³⁰⁸ NJA 1990 s. 338.

³⁰⁹ Jfr. NJA 2004 s. 624 och RH 2006:42.

Käll- och litteraturförteckning

Internationella rättsakter

Internationella överenskommelser

Avtal mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

Pariskonventionen för industriellt rättsskydd från den 20 mars 1883, [citeras PK].

Patent Cooperation Treaty [citeras PCT].

Statue of the International Court of Justice, bilaga till Charter of the United Nations, [citeras ICJ:s stadga].

Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, Annex 1C av Marrakesh Agreement vilket etablerar WTO [citeras TRIPs].

Vienna Convention on the Law of Treaties, [citeras VCLT].

WIPO Copyright Treaty, antagen i Genève den 20 december 1996 [citeras WCT].

WIPO Performances and Phonograms Treaty [citeras WPPT].

EU

Fördrag och konventioner

1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (konsoliderad version) [citeras Brysselkonventionen].

Convention on the Grant of European Patents, (European Patent Convention) [citeras EPC].

Fördraget om Europeiska Unionen [citeras TEU].

Fördraget om Europeiska Unionens funktionssätt [citeras TEUF].
Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna [citeras EKMR].

Konvention om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område [citeras Luganokonventionen].

Förordningar

Rådets förordning (EEG) nr. 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken [citeras EU-VMF].

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område [citeras Bryssel I-förordningen].

Rådets förordning (EG) nr. 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning [citeras EU-FGF].

Rådets förordning (EG) nr. 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som skall vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter.

Direktiv

Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället [citeras infosoc-direktivet].

Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter [citeras sanktions-direktivet].

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/24/EG av den 23 april 2009 om rättsligt skydd för datorprogram.

Offentligt tryck

EU

KOM(95) 162 slutlig, ”Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om sanktionernas roll vid genomförandet av gemenskapslagstiftningen med avseende på den inre marknaden” [citeras KOM(95) 162 slutlig].

KOM(98) 569 slutlig, Grönbok, ”Att bekämpa varumärkesförfälskning och pirattillverkning på den inre marknaden” [citeras KOM(98) 569 slutlig].

KOM(2003) 46 slutlig, ”Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder och förfaranden för skydd av immaterialrätter (framlagt av kommissionen)”, [citeras KOM(2003) 46 slutlig].

Rådets resolution av den 29 juni 1995 om enhetlig och effektiv tillämpning av gemenskapsrätten och om sanktioner som skall tillämpas vid överträdelse av dennas bestämmelser om den inre marknaden [citeras Rådets resolution av den 29 juni 1995].

Rådets beslut 2006/325/EG av den 27 april 2006 om ingående av avtalet mellan Europeiska gemenskapen och Konungariket Danmark om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

Schlosser, Peter, ”Report on the Convention on the Association of the Kingdom of Denmark, Ireland and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters and to the Protocol on its interpretation by the Court of Justice, OJ 1979 C 59/71 [citeras Schlosser, 1979].

Sverige

Ds 2007:19, ”Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG”.

Ds 2007:29, ”Musik och film på Internet - hot eller möjlighet?”

JuU 1986/87:4, ”om vite och straff”.

Lagrådsremiss, Justitiedepartementet, ”Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område - genomförande av direktiv 2004/48/EG” Stockholm den 9 oktober 2008 [citeras Lagrådsremiss sanktionsdirektivet].

NJA II 1943 s. 158.

Kungl. Maj:ts proposition nr. 5 år 1942, ”Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till rättegångsbalk; given Stockholms slott den 28 november 1941”.

Kungl. Maj:ts proposition nr 4 år 1974, ”Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ny firmalag, m. m.; given den 14 december 1973”.

Proposition 1978/79:28, ”med förslag till lag om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, m.m.”.

Proposition 1984/85:96, ”med förslag till lag om viten m.m.”.

Proposition 1985/86:86, ”om ändring i patentlagen (1967:837) m.m.”.

Proposition 1987/88:4, ”om pantsättning av patent”.

Proposition 1990/91:131, ”om vissa frågor om internationellt samarbete brottmål m.m.”.

Proposition 1993/94:122, ”Skärpta åtgärder mot immaterialrättsliga intrång”.

Proposition 2004/05:110, ”Upphovsrätten i informationssamhället - genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m.” [citeras Infosoc-direktivet].

Proposition 2007/08:115, ”Ny marknadsföringslag”.

Proposition 2008/09:67, ”Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG” [citeras Sanktionsdirektivet].

Litteratur

Adamsson, Peter; Bonthron, Malin; Danowsky, Peter; Essén, Eric W; Karlsson, Leif; Kylhammar, Anders; Lundgren, Ragnar; Olsson, Henry; Pehrson, Lars; Öster, Karl Olov, ”Lagarna inom immaterialrätten”, 1 januari 2008, Zeteo, Nordstedts Juridik [citeras Adamsson m.fl. 2008].

Bengtsson, Henrik och Lyxell, Ralf, ”Åtgärder vid immaterialrättsintrång”, Norstedts Juridik, Stockholm, 2006, [citeras Bengtsson och Lyxell, 2006].

Berggren, Nils-Olof; Bäcklund Agneta; Holmqvist, Lena; Leijonhufvud, Madeleine; Munck, Johan; Träskman, Per Ole; Wennberg, Suzanne; Wersäll, Fredrik; Victor, Dag, ”Brottsbalken En kommentar”, 1 januari 2011, Zeteo, Norstedts Juridik [citeras Berggren m.fl. 2011].

Bernitz, Ulf; Karnell; Gunnar, Pehrson, Lars; Sandgren, Claes, ”Immaterialrätt och otillbörlig konkurrens”, elfte upplagan, Jure Förlag, Stockholm, 2009 [citeras Bernitz m.fl., 2009].

Bernitz, Ulf och Kjellgren, Anders, ”Europarättens grunder”, fjärde upplagan, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2010 [citeras Bernitz och Kjellgren, 2010].

Bogdan, Michael, ”Svensk internationell privat- och processrätt”, sjunde upplagan, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2008 [citeras Bogdan 2008].

Colston, Catherine och Galloway, Johathan, ”Modern Intellectual Property Law”, tredje upplagan, Routledge, Abingdon, 2010 [citeras Colston m.fl. 2010].

Ekelöf, Per Olof och Edelstam, Henrik” Rättegång, första häftet, åttonde upplagan, Nordstedts juridik, , Stockholm, 2002 [citeras Ekelöf och Edelstam 2002].

Ekelöf, Per Olof, ” Rättegång, andra häftet, åttonde upplagan, Nordstedts juridik, , Stockholm, 1996 [citeras Ekelöf 1996].

Fitger, Peter, ”Rättegångsbalken – En kommentar på Internet”, uppdaterad den 1 maj 2011, www.nj.se/zeteo [citeras Fitger, 2011].

Hellner, Michael och Pålsson, Lennart, ”Bryssel 1-förordningen jämte Bryssel- och Luganokonventionerna, Domstols behörighet samt erkännande och verkställighet av domar i privaträttsliga ämnen inom EU/EFTA-området”, version den 31 december 2010, zeteo, Nordstedts Juridik [citeras Hellner och Pålsson].

Heuman, Lars, ”Rättshjälp och pilotfall”, Juridiska föreningen i Lund, Lund, 1982 [citeras Heuman, 1982].

Kallenberg, Ernst, ”Svensk civilprocessrätt” Gleerup, Lund, 1939 [citeras Kallenberg, 1939].

Kropholler, Jan, ”Europäisches Zivilprozessrecht: Kommentar zur EuGVO, Lugano-Übereinkommen und Europäischem Vollstreckungstitel von Jan Kropholler”, åttonde upplagan, Verlag Recht und Wirtschaft, Frankfurt am Main, 2005 [citeras Kropholler, 2005]

Larsson, Sven, ”Fullgörelsetalan”, Festskrift till Ekelöf, P.A. Norstedts & Söners förlag, Stockholm, 1972 [citeras Larsson, 1972].

Lehrberg, Bert, ” Praktisk juridisk metod”, femte upplagan, I.B.A. Institutet för Bank – och Affärsjuridik AB, Uppsala, 2006 [citeras Lehrberg, 2006].

Levin, Marianne, ”Lärobok i Immaterialrätt”, tionde upplagan, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2011 [citeras Levin, 2011].

Lindblom, Per Henrik, ”Miljöprocess, Del 1”, Iustus Förlag, Uppsala, 2001 [citeras Lindblom, 2001].

Linderfalk, Ulf (red.), ”Folkrätten i ett nötskal”, Studentlitteratur AB, Lund, 2006 [citeras Linderfalk, 2006].

Maunsbach, Ulf, ”Svensk domstols behörighet vid gränsöverskridande varumärkestvister – särskilt om Internetrelaterade intrång”, Juridiska fakulteten, Lunds universitet, Lund, 2005 [citeras Maunsbach, 2005].

Norrgård, Marcus, ”Interimistiska förbud i immaterialrätten”, Kauppakaari Juristförbundets Förlag, Helsingfors, 2002 [citeras Norrgård 2002].

Olivecrona, Karl, "Rätt och dom", andra upplagan, P.A. Nordstedt & Söners förlag, Stockholm, 1966 [citeras Olivecrona, 1966].

Olsson, Henry, "Copyright, Svensk och internationell upphovsrätt", Sjunde upplagan, Nordstedts Juridik, Stockholm, 2006 [citeras Olsson, 2006].

Olsson, Henry, "Upphovsrättslagstiftningen En kommentar", uppdaterad den 1 maj 2011, www.nj.se/zeteo [citeras Olsson, 2011].

Peczenik, Aleksander med Aarnio, Aulis och Bergholtz, Gunnar, "Juridisk argumentation – en lärobok i allmän rättslära", Nordstedts Juridik, Stockholm, 1990 [citeras Peczenik m.fl. 1990].

Schlosser, se under offentligt tryck.

Vogel, Hans-Heinrich, "Om införlivandet av internationella överenskommelser och annan folkrätt med svensk rätt", i "Festskrift tillägnad Håkan Strömberg på 75 årsdagen den 18 februari 1992", Juristförlaget i Lund, Lund, 1992 [citeras Vogel, 1992].

Vrins, Olivier och Schneider, Marius, "Enforcement of Intellectual Property Rights Through Border Measures", första upplagan, Oxford University Press, Oxford, 2006 [citeras Olivier och Schneider, 2006].

Westberg, Peter, "Det provisoriska rättsskyddet i tvistemål – En funktionsstudie över kvarstad och andra civilprocessuella säkerhetsåtgärder", Bok 2, Juristförlaget i Lund, Lund, 2004 [citeras Westberg, 2004].

Westberg, Peter, "Domstols officialprövning – En civilprocessuell studie i anslutning till RB 17:3 p 1", Juristförlaget i Lund, Lund, 1988 [citeras Westberg, 1988].

Artiklar

Lindblom, Per Henrik, "Civilprocessens grundprinciper de lege ferenda, SvJT 2000, s. 105-155 [citeras Lindblom, 2000].

Lundstedt, Lydia och Maunsbach, Ulf, "Jurisdiction and Applicable Law: A Swedish Perspective on Cross-border Enforcement of Intellectual Property Rights, NIR 2003, s. 212-225 [citeras Lundstedt och Maunsbach 2003].

Norrgård, Marcus, "Immaterialrättens territorialitet", JFT 4-5/2005 s. 572-584 [citeras Norrgård, 2005].

Norrgård, Marcus, "Immaterialrättens sanktionssystem och Enforcement direktivet", NIR 2004 s. 443 [citeras Norrgård 2004].

Pålsson, Lennart, ”Svensk rättspraxis, Internationell privat- och processrätt 1996-2000”, SvJT 2001, s. 770-805 [citeras Pålsson, 2001].

Westberg, Peter, ” Civilprocessuella säkerhetsåtgärder – ett instrument för konfliktlösning?”, SvJt 1990 s. 161-176 [citeras Westberg 1990].

Internet

”Frequently asked questions about TRIPS”, WTO:s webbsida, http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/tripfq_e.htm, senast besökt den 13 september 2011 [citeras WTO:s webbsida, ”TRIPS: FAQs”, besökt 2011].

”Contracting Parties”, WTO:s webbsida, http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=16, senast besökt den 13 september 2011 [citeras WTO:s webbsida, ”Contracting Parties”, besökt 2011].

”Immaterialrätt”, Europa, sammanfattning av EU-lagstiftningen, http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/intellectual_property/index_sv.htm, senast besökt den 14 september 2011 [citeras EU webbsida, besökt 2011].

Rättsfallsförteckning

Avgöranden från EU-domstolen

DHL Express France SAS mot Chronopost SA, mål C-235/09
Gesellschaft für Antriebstechnik mbH & Co. KG mot Lamellen und Kupplungsbau Beteiligungs KG, C-4/03.
Lloyd's Register of Shipping mot Campenon Bernard, mål C-439/93
Nokia Corp mot Wardell, C-316/05
Roche Nederland BV med flera mot Fredrick Primus och Milton Goldenberg, C-539/03
Somafer mot Saar-Ferngas , C-33/78
Verein für Konsumenteninformationen mot Henkel, C-167/00

England

EMI Records Ltd mot Kudhai [1985] FSR 96
Mattel, Inc. mot Simba Toys, High court of Justice den 31.10.2003
Tony Blain Pty Ltd mot Jamison and Others [1993] AIPC 90-900

Sverige

Nytt juridiskt arkiv (NJA)

NJA 1977 s. 487
NJA 1990 s. 338
NJA 1993 s. 188
NJA 1994 s. 81
NJA 1998 s. 838
NJA 2000 s. 273
NJA 2000 s. 292
NJA 2000 s. 435 I och II
NJA 2001 s. 800
NJA 2004 s. 624
NJA 2007 s. 287
NJA 2007 s. 431
NJA 2008 s. 1082

Rättsfall från hovrätterna (RH)

Hovrätten för västra Sveriges mål nr. Ö 199-89, beslut den 2 oktober 1989
Svea hovrätts mål nr. Ö 993-92, beslut den 31 mars 1992
RH 2001:7
Svea hovrätts mål nr. T 4024-03, dom den 14 april 2004
Svea hovrätts mål nr. T 9946-02, dom den 20 oktober 2004
RH 2006:42

Göta hovrätts mål nr. Ö 364-06, beslut den 30 mars 2006
Svea hovrätts mål nr. T 8982-05, dom den 21 december 2006
RH 2008:4
Svea hovrätts mål nr. ÖÄ 6091-09, dom den 8 september 2009
Svea hovrätts mål nr Ö 10146-09, beslut den 4 maj 2010
Svea hovrätts mål nr Ö 7131-09 och Ö 8773-09, beslut den 5 maj 2010
Svea hovrätts mål nr. Ö 2912-10, beslut den 28 juni 2010

Rättsfall från tingsrätterna

Stockholms tingsrätts mål nr. T 17340-00, beslut den 28 november 2000.
Stockholms tingsrätts mål nr. T 17340-00, beslut den 5 februari 2001
Stockholms tingsrätts mål nr. T 18320-01, beslut 10 oktober 2002
Stockholms tingsrätts mål nr. T 17340-00, dom den 25 april 2003
Stockholms tingsrätts mål nr. T 2949-01, dom den 9 februari 2004
Stockholms tingsrätts mål nr. T 18906-05, beslut den 7 september 2005
Stockholms tingsrätts mål nr. T 15141-05, beslut den 6 februari 2006
Stockholms tingsrätts mål nr. T 252-05, beslut den 6 februari 2006
Stockholms tingsrätts mål nr. T 15175-05, beslut den 6 februari 2006
Stockholms tingsrätts mål nr. T 6407-06, beslut den 22 mars 2006
Stockholms tingsrätts mål nr. T 18906-05, dom den 27 december 2007
Jönköpings tingsrätts mål nr. T 2155-07, dom den 8 juni 2009